

به نام خدا

مجموعه سوال و جواب مطالعات اجتماعی

نهم

درس ۱۳ تا ۲۴ (نوبت دوم) همراه با پاسخ

(دوره اول متوسطه)

منطقه ۸ تهران

تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

سال تحصیلی : ۹۵-۹۴

- ۱- نظام پادشاهی استبدادی چه نوع حکومتی است؟ حکومتی است که در آن، پادشاه از قدرت و اختیارات فراوانی برخوردار است و بر اساس میل و اراده‌ی خود حکومت می‌کند. به عبارت دیگر، اداره‌ی کشور تابع هیچ قانونی نیست و خواست پادشاه حکم قانون را دارد.
- ۲- نظام پادشاهی مشروطه چه حکومتی است؟ نوعی از حکومت است که در آن قدرت و اختیارات پادشاه بر اساس قانون محدود می‌شود و اداره‌ی کشور در اختیار نهادهایی مانند مجلس شورا و هیئت وزیران (دولت) قرار می‌گیرد.
- ۳- زمینه‌های سیاسی و اقتصادی انقلاب مشروطه را بنویسید؟ به دلیل عقب ماندگی حکومت قاجار در برابر روسیه و انگلستان، سرزمین‌های پهناوری از خاک کشور ما جدا شدند. از سوی دیگر، واگذاری امتیازهای بسیار به انگلیسی‌ها و روس‌ها علاوه بر این که باعث تسلط بیگانگان بر منابع ثروت اقتصادی کشور شد، ضربه‌ی شدیدی به صنعت، کشاورزی و بازرگانی ایران وارد کرد و بیکاری را در سراسر کشور گسترش داد. سخت‌گیری و بی‌رحمی مأموران مالیاتی نیز بر شدت فقر عمومی افزود. مردم ایران ضعف و بی‌کفایتی حکومت قاجار را علت اصلی این مسائل و مشکلات می‌دانستند.
- ۴- زمینه‌های فکری و فرهنگی انقلاب مشروطه به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ به دو دسته (۱- زمینه‌های داخلی ۲- زمینه‌های خارجی)
- ۵- زمینه‌های داخلی انقلاب مشروطه را بنویسید؟ آموزه‌های دین اسلام و مذهب شیعه مردم را به مبارزه با ظلم و تلاش برای برقراری عدالت فرا می‌خواند. مردم مسلمان ایران با درس گرفتن از قیام امام حسین (ع) و واقعه‌ی کربلا، همواره آماده بودند که در برابر ظلم و بی‌عدالتی بایستند.
- ۶- زمینه‌های خارجی انقلاب مشروطه را بنویسید؟ (۱- آشنایی ایرانیان با افکار و دستاوردهای تمدن جدید اروپا ۲- رخ دادن انقلاب کبیر فرانسه).
- ۷- انقلاب کبیر فرانسه چه تأثیری بر وقوع انقلاب مشروطه داشت؟ این انقلاب اندیشه‌ی آزادی خواهی و حکومت مشروطه را در سراسر اروپا گسترش داد. عده‌ای از ایرانیان که با کنجکاو در جست و جوی دلایل عقب ماندگی ایران و پیشرفت کشورهای اروپایی بودند، متوجه نظام مشروطه و حکومت قانونمند در آن کشورها شدند. آنان سرانجام به این نتیجه رسیدند که ایران نیز با داشتن حکومت مشروطه می‌تواند در مسیر پیشرفت و ترقی قرار گیرد.
- ۸- روشنفکران چه کسانی بودند؟ و نقش آنها در انقلاب مشروطه چه بود؟ آنها اقلیت تحصیل کردگان اروپا و مدرسه‌ی دارالفنون بودند. مردم را با معارف حکومت قانون (حکومت مشروطه) و معایب استبدادی آشنا کردند.
- ۹- چه عواملی انگیزه و اراده‌ی مردم را برای مبارزه با استبداد و سلطه‌ی خارجی دو چندان کرد؟ ۱- موفقیت نهضت تنباکو ۲- قتل ناصرالدین شاه به دست میرزا رضا کرمانی.
- ۱۰- چرا دوران حکومت مظفرالدین شاه بر خشم و نارضایتی مردم افزود؟ در دوره‌ی پادشاهی او سوء استفاده و ستمگری مأموران حکومت و دخالت بیگانگان در امور کشور ادامه یافت و بر خشم و نارضایتی مردم افزود.
- ۱۱- رهبران روحانی که با تشکیل انجمنی از آزادی خواهان به فکر ایجاد تغییراتی به نفع مردم بودند کدامند؟ آیت الله سید محمد طباطبایی و آیت الله سید عبدالله پوپایی.
- ۱۲- یکی از مهم ترین حوادثی که بروز انقلاب مشروطیت را سرعت بخشید چیست؟ توضیح دهید؟ ماجرای به چوب بستن بازرگانان بود. عین الدوله، صدراعظم مستبد، برای ترساندن مخالفان و جلوگیری از گسترش اعتراض‌ها، تعدادی از بازرگانان را به پنهانی گران شدن قند به چوب بست. به دنبال این واقعه، بازار بسته شد و گروهی از علما به رهبری آیت الله طباطبایی به نشانه‌ی اعتراض از تهران به ری مهاجرت کردند و در حرم شاه عبدالعظیم بست نشستند.
- ۱۳- مهم ترین خواسته‌ی معترضین در حرم حضرت عبدالعظیم چه بود؟ تأسیس عدالت خانه برای رسیدگی به شکایت‌های مردم بود.
- ۱۴- وقتی حکومت قاجار به خواسته‌های مباحران حرم عبدالعظیم عمل نکرد، علما و مردم چه کردند؟ از جمله خوسته‌ی معترضان چه بود؟ اعتراض‌های مردمی دوباره شروع شد. در جریان این اعتراض‌ها طلبه‌ی جوانی به نام سید عبدالحمید به شهادت رسید.

و در نتیجه تعدادی از علما این یار به تشنه‌ی اعتراض به قم مهاجرت کردند. هم زمان تعدادی از مردم تهران در اعتراض به حکومت قاجار در سقارت انگلستان بست نشستند. از جمله خواسته‌ی معترضان، تأسیس عدالت‌خانه و تشکیل مجلس شورا بود.

۱۵- دو مورد از عوامل موفقیت انقلاب مشروطیت را بیان کنید؟ (الف) آموزه‌های دین اسلام و مذهب شیعه (ب) حضور علما و روشنفکران در کنار سایر گروه‌ها (ج) آشنایی ایرانیان با افکار و دستاوردهای تمدن جدید اروپا

۱۶- چه گروه‌ها یا قشرهای اجتماعی در انقلاب مشروطیت نقش موثری داشتند؟ گروه‌ها و قشرهای اجتماعی مختلف مانند روحانیون، بازرگانان، روشنفکران، ثجار، پیشه‌وران و کارگران.

۱۷- موانع و مشکلات حکومت مشروطه را بنویسید؟ (۱- مخالفت و دشمنی مستبدان ۲- اختلاف و دو دستی میان مشروطه خواهان ۳- افزایش دخالت‌های خارجی ۴- وقوع جنگ جهانی اول.

۱۸- انقلاب مشروطیت با هدفی شکل گرفت؟ با هدف برقراری حکومت قانون و رها کردن کشور از چنگ استبداد داخلی و سلطه‌ی خارجی شکل گرفت.

۱۹- پس از مظفرالدین شاه چه کسی جانشین او شد؟ و چه کرد؟ محمد علی شاه جانشین او پادشاهی مستبد بود. او با پشتیبانی دولت روسیه و حمایت مستبدان داخلی، تصمیم گرفت حکومت نوپای مشروطه را تا بهود سازد و نظام پادشاهی استبدادی را دوباره برقرار کند.

۲۰- چه کسانی به مخالفت با اقدامات محمد علی شاه پرداختند؟ نتیجه آن چه شد؟ مجاهدان مشروطه خواه در تبریز به رهبری سارخان و باقرخان در برابر حکومت استبدادی محمد علی شاه به پا خاستند. علمای مشروطه خواه نجف نیز آنان را به مقاومت در برابر شاه مستبد دعوت کردند. طرفداران مشروطه در گیلان و اصفهان با مشاهده‌ی ایستادگی مردم تبریز، روحیه گرفتند و راهی پایتخت شدند. آنها پس از فتح تهران، محمدعلی شاه را برکنار کردند و پسر خردسالش، احمد میرزا را به جانشینی او برگزیدند.

۲۱- چرا آیت الله شیخ فضل الله نوری با انقلاب مشروطه به مخالفت پرداخت؟ وی معتقد بود افرادی که رهبری انقلاب را به دست گرفته اند، به اسلام اعتقادی ندارند و می‌خواهند افکار و فرهنگ کشورهای اروپایی را در ایران گسترش دهند. منظور او برخی از روشنفکران بودند که در تقلید از اروپاییان زیاده روی می‌کردند.

۲۲- شیخ فضل الله نوری توسط چه کسانی به شهادت رسید؟ برخی از مشروطه خواهان بعد از برکناری محمدعلی شاه، با قریه طلبی شیخ را به اتهام مخالفت با نظام مشروطه محاکمه کردند و به شهادت رساندند. شهادت مجتهد معروف پایتخت، تأثیر نامطلوبی بر اوضاع ایران داشت و موجب اختلاف و دشمنی بیشتر در داخل کشور شد.

۲۳- قرارداد ۱۹۰۷ بین چه کشورهایی و چرا بسته شد؟ انگلستان و روسیه برای مقابله با قدرت رورافزون آلمان و متحدانش، تصمیم گرفتند به اختلاف‌های خود پایان دهند و به جای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند. به همین دلیل این دو کشور طی قرارداد ۱۹۰۷ (ایران را میان خود تقسیم کردند).

۲۴- روسیه و انگلستان در قرارداد ۱۹۰۷ چه تصمیمی در باره ایران گرفتند؟ تصمیم گرفتند ایران را بین خود تقسیم کنند.

۲۵- هدف انگلستان و روسیه از امضای قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟ کنار گذاشتن اختلافات خود برای مقابله با قدرت رورافزون آلمان و متحدانش.

۲۶- قرارداد ۱۹۰۷ چه نتایجی برای ایران داشت؟ روسیه با خیالی آسوده در امور داخلی ایران مداخله می‌کرد، و اجازه نمی‌داد که دولت و مجلس اوضاع آشفته‌ی کشور را سر و سامان دهند. علاوه بر این، نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند، آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم امام رضا(ع) را به گلوله بستند.

۲۷- در جنگ جهانی اول متحدین و متفقین چه کشورهایی بودند؟ کشورهای آلمان، ایتالیا، اتریش و مجارستان که به متحدین معروف بودند و در سوی دیگر انگلستان، روسیه و فرانسه بودند که به متفقین مشهور شدند. در اواخر جنگ، آمریکا نیز به متفقین پیوست.

۲۸- در جنگ جهانی اول موضع دولت ایران چه بود؟ دولت ایران در ابتدای جنگ جهانی اول بی طرفی کامل خود را اعلام کرد اما

انگلستان، روسیه و عثمانی این بی طرفی را نادیده گرفتند و نیروهای خود را وارد ایران کردند. پس از آن برخی مناطق ایران صحنه‌ی نبرد نیروهای روسیه و انگلستان با قوای عثمانی شد.

۲۹- آثار و پیامدهای سیاسی و اجتماعی جنگ جهانی اول در ایران را بیان کنید؟ جنگ جهانی اول موجب پی ثباتی و اشتیاقی بیشتر اوضاع ایران شد. به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی، دولت مرکزی به نهایت ضعف و درماندگی رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد. نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و اسایش مردم از بین رفت. ایرانیان دچار بلا و مصیبت های پرتگی مانند قحطی، فقر، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند و افراد زیادی جان خود را از دست دادند.

۳۰- به نظر شما چرا مردم ایران در جنگ جهانی اول به آلمان و متحدانش گرایش داشتند؟ چون فکر میکرد آلمان قدرت برتر جنگ است.

- *- انقلاب مشروطیت جنبشی بود که در دوره حکومت در ایران رخ داد. (سیاسی - اجتماعی - مظفرالدین شاه)
- *- انقلاب کبیر فرانسه همزمان با تأسیس حکومت در ایران رخ داد. (قاجار)
- *- رهبری انقلاب مشروطیت را و بر عهده داشتند. (علما - روشنفکران)
- *- سرانجام در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ ش فرمان مشروطه را صادر کرد. (مظفرالدین شاه)
- *- به دستور مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید. (محمدعلی شاه)
- *- مجاهدان مشروطه خواه در تبریز به رهبری و در برابر حکومت استبدادی محمد علی شاه به پا خاستند. (سرتخان باقرخان)
- *- جنگ جهانی اول پس از سال با پیروزی به پایان رسید. (۴ متفقین)
- *- دلیرمردان تنگستانی به فرماندهی با ایثار جان خویتی ضربه ی سنگینی به اشغالگران وارد آوردند. (رئیسعلی دلاوری)

درس ۱۴ (ایران در دوران حکومت پهلوی)

مجموعه سوال و جواب کتب مطالعات اجتماعی نهم - متون، آمل - تهیه کننده: علی رضا اسماعیلی

- ۱- چرا در اواخر جنگ جهانی اول حکومت روسیه نیروهایش را از ایران بیرون برد؟ زیرا بر اثر وقوع انقلابی عظیم حکومت روسیه سرنگون شد. پس از آن نام این کشور به اتحاد جماهیر شوروی تغییر یافت.
- ۲- قرارداد ۱۹۱۹ بین کدام کشورها منعقد شد و مفاد آن چه بود؟ این قرارداد بین ایران و انگلستان بسته شد. براساس این قرارداد اداره امور نظامی و مالی ایران در اختیار کارشناسان (مستشاران) نظامی و مالی انگلستان قرار می گرفت.
- ۳- چه کسانی با قرارداد ۱۹۱۹ به مخالفت برخاستند؟ آیت الله مدرس و شیخ محمد خیابانی.
- ۴- به نظر شما دلیل مخالفت گسترده با قرارداد ۱۹۱۹ چه بود؟ جلوگیری از سلطه ی همه جاتیه ی انگلستان بر ایران.
- ۵- علت کودتای ۱۲۹۹ چه بود؟ انگلستان پس از ناکامی در اجرای قرارداد ۱۹۱۹، درصدد برآمد که از طریق کودتا اهداف خود را در ایران پیگیری کند.
- ۶- چه عواملی به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟ حمایت انگلیسی ها از رضاخان، نارضایتی مردم از اوضاع کشور (نامانی) پی کفایتی احمدشاه رهبران و احزاب سیاسی غرب گرا که در مجلس چهارم و پنجم قدرت گرفته بودند.
- ۷- کودتای ۱۲۹۹ چگونه انجام شد؟ توضیح دهید؟ انگلیسی ها یکی از فرماندهان نیروی قزاق به نام رضاخان را به عنوان مهره ی نظامی و سیدضیاءالدین طباطبایی را به عنوان مهره ی سیاسی کودتا برگزیدند. طباطبایی از سیاستمداران طرفدار انگلستان بود. در سوم اسفند ۱۲۹۹ تیروهای تحت فرمان رضاخان مراکز مهم پایتخت را اشغال کردند و احمدشاه مجبور شد سیدضیاء را به نخست وزیر و رضاخان را به فرماندهی کل قوا منصوب کند.
- ۸- رضاخان برای نشان دادن شایستگی و برتری خود نسبت به احمدشاه چه کارهایی انجام داد؟ او با جدیت تمام به نوسازی تشکیلات نظامی پرداخت و ارتش نوینی را پایه گذاری و با استفاده از آن، نافرمانی و آشوب های داخلی را فرو نشاند و نظم و امنیت را تا حدودی برقرار کرد. از این رو طرفدارانش با تبلیغات فراوان او را شایسته تر از احمدشاه قاجار برای حکومت معرفی می کردند.
- ۹- سیاست مذهبی رضاخان را توضیح دهید (قبل از رسیدن به قدرت نسبت به دین چه روشی داشت)؟ رضاخان برای جلب نظر مردم، خود را فردی مذهبی و پایبند به احکام و ارزش های دینی نشان می داد. به همین دلیل، در مراسم و مجالس مذهبی حضور می یافت و با علما دیدار و مشورت می کرد.

- ۱۰- چه عواملی به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟ رضاخان با استفاده از موقعیت خود به عنوان وزیر جنگ و تخصص و تریب، طرفداران خود را وارد مجلس شورای ملی کرد. در سال ۱۳۰۴ ش مجلس شورای ملی با وجود مخالفت جدی تعداد کمی از نمایندگان، مانند آیت الله مدرس و دکتر مصدق، احمد شاه قاجار را از قدرت برکنار کرد و حکومت موقت را به رضاخان سپرد.
- ۱۱- شیوه ی حکومت رضاخان چگونه بود؟ در دوران حکومت او، هیئت وزیران و نمایندگان مجلس شورای ملی اختیار و استقلال چندانی نداشتند و تابع دستورات شاه بودند. حکومت رضا شاه به احزاب و روزنامه های مستقل اجازه ی فعالیت نمی داد و با زور و خشونت، فضای خفقان، ترس و سرکوب را بر جامعه حاکم کرد. در چنین شرایطی، مخالفان سرنواشتی جز تبعید، زندان، شکنجه و اعدام نداشتند.
- ۱۲- برخی از اقدامات رضا شاه را در دوره حکومتش بیان کنید ؟ ۱- نو سازی تشکیلات نظامی که از کودتای ۱۳۰۹ آغاز شده بود با قوت ادامه یافت ۲- مدارس و مراکز آموزشی جدید در شهرهای مختلف کشور گسترش پیدا کردند ۳- نخستین دانشگاه ایران (دانشگاه تهران) بنیان نهاده شد. ۴- راه های شوسه توسعه یافتند و راه آهن سراسری که خلیج فارس را به دریای مازندران متصل می کرد احداث شد ۵- موسسات و مراکز صنعتی متعددی در ایران به وجود آمدند.
- ۱۳- اقدامات رضا شاه برای تضعیف ارزش های اسلامی و تخریب فرهنگ ایران چه بود؟ مجبور کردن مردم به این بود که لباس یکسانی به تن کنند و کلاه لبه داری (مشهور به کلاه پهلوی) بر سر بگذارند. پس از آن محدودیت هایی برای برگزاری مراسم مذهبی از جمله عزاداری امام حسین (ع) به وجود آمد و زمزمه ی برداشتن (کشش) حجاب مطرح شد.
- ۱۴- قیام خونین مردم مشهد در مسجد گوهرشاد را شرح دهید؟ مردم مشهد در اعتراض به کارهای رضا شاه قیام کردند و در مسجد گوهرشاد گرد هم آمدند. نیروهای نظامی برای سرکوب این قیام، مردم را در کنار حرم حضرت امام رضا (ع) به گلوله بستند و عده ای را شلیک و مجروح کردند.
- ۱۵- جنگ جهانی دوم چگونه آغاز شد؟ با هجوم برق آسای آلمان به لهستان جنگ جهانی دوم آغاز شد.
- ۱۶- دولت های محور و متفقین در جنگ جهانی دوم شامل کدام کشورها بودند؟ کشورهای ایتالیا و ژاپن به آلمان پیوستند و دولت های محور را تشکیل دادند. در جبهه ی مقابل، انگلستان، فرانسه، شوروی و آمریکا قرارداد داشتند که متفقین خوانده می شدند.
- ۱۷- در جنگ جهانی دوم دولت ایران چه موضعی گرفت؟ دولت ایران اعلام بی طرفی کرد. اما در شهریور ۱۳۳۰، متفقین حضور شماری از آلمان ها را در ایران بهانه قرار دادند و کشور ما را به اشغال خود درآوردند.
- ۱۸- هدف اصلی نیروهای متفقین از اشغال ایران چه بود؟ هدف اصلی آنها از این اقدام، استفاده از موقعیت و منابع و امکانات ایران به سود خویش بود.
- ۱۹- متفقین پس از اشغال ایران چه کردند؟ رضا شاه را مجبور کردند که به تبع پسرش، محمد رضا از قدرت کناره گیری کند و سپس او را از کشور تبعید کردند.
- ۲۰- آثار زیانبار (پیامدهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی) جنگ جهانی دوم برای ایران چه بود؟ جنگ جهانی دوم همچون جنگ جهانی اول، به اقتصاد و جامعه ی ایران خسارت و آسیب زیادی وارد کرد. مردم ایران طی آن سال ها با کمبود و گرانی شدید مواد غذایی، مخصوصاً نان، روبرو بودند و عده ی زیادی بر اثر گرسنگی و سوء تغذیه جان سپردند.
- ۲۱- ایران در نخستین سال های سلطنت محمد رضا شاه از لحاظ سیاسی چه وضعیتی داشت؟ محمد رضا (این امکان را نداشت که همچون پدرش با استبداد و دیکتاتوری حکومت کند، بنابراین برای نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران فرصتی به وجود آمد که در اداره ی امور کشور نقش موثری داشته باشند، همچنین احزاب سیاسی و مطبوعات دوباره فعالیت خود را آغاز کردند.
- ۲۲- در ابتدای سلطنت محمد رضا شاه چه عاملی به ثبات و آرامش سیاسی کشور آسیب می رساند؟ رقابت های انگلستان، شوروی و آمریکا برای کسب نفوذ سیاسی و اقتصادی هرچه بیشتر در کشور ما.
- ۲۳- رهبری نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران را چه کسانی بر عهده گرفتند؟ آیت الله کاشانی و دکتر محمد مصدق.
- ۲۴- چرا انگلیس نتوانست از ملی شدن صنعت نفت جلوگیری کند؟ به دلیل وحدت ملت و همدلی رهبران نهضت.

۲۵- چه عواملی موجب شکست نهضت ملی ایران شد؟ پس از مدتی، میان رهبران و گروه‌های سیاسی پشتیبان نهضت ملی شدن نفت اختلاف بروز کرد. رهبران نهضت اسیر جاه طلبی و خودخواهی سیاسی اطرافیان خود شدند و نتوانستند از گسترش اختلافات درونی جلوگیری کنند. در نتیجه اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی تبدیل شد.

۲۶- چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی در اهداف نهضت تنباکو و نهضت ملی شدن نفت وجود داشت؟ **شباهت:** هر دو مبارزه با انگلستان در هر دو روحانیان و روشنفکران نقش داشتند. **تفاوت:** تنباکو زمان قاجار بود ولی نفت در دوره پهلوی تنباکو لغوی یک قرارداد بود ولی نفت حفظ یک منبع انرژی برای کشور.

۲۷- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ با پشتیبانی کدام دولت‌ها صورت گرفت؟ انگلستان و آمریکا.

۲۸- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ را توضیح دهید؟ (دولت مصدق چگونه سرنگون شد؟) طبق برنامه‌ای که دو کشور انگلستان و آمریکا طراحی کردند، در روز ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ واحدهایی از ارتش به فرماندهی سرلشکر قزل‌الله زاهدی به خیابان‌ها ریختند و با اشغال مراکز مهم پایتخت، دولت دکتر مصدق را سرنگون کردند.

۲۹- محمد رضا شاه پس از کودتای ۲۸ مرداد چه سیاستی را در پیش گرفت؟ محمد رضا شاه به شاه‌ی مستبد و ستمگر تبدیل شد که اصول قانون اساسی را آشکارا نادیده می‌گرفت. (او همچنین با تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) به سرکوب شدید مخالفان پرداخت و دوباره قضای ترس و حلقان بر ایران حاکم شد.

۳۰- مهم‌ترین دلیل موفقیت کودتای ۲۸ مرداد چه بود؟ اختلاف و دو دستی میان رهبران نهضت موجب دلسردی مردم شده و اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی تبدیل شده بود. این وضعیت، شرایط را برای انگلستان و آمریکا فراهم کرد تا برای سرنگونی دولت مصدق قراهم سازد.

۳۱- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه تفاوت و چه شباهتی با کودتای ۱۲۹۹ داشت؟ شباهت: در هر دو کودتا کشورهای خارجی مانند انگلستان نقش داشتند.

تفاوت: کودتای ۱۲۹۹ به منظور تغییر سلسله‌ی پادشاهی ایران بود در حالی که در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ سلطنت در خاندان پهلوی ادامه یافت.

* در آخر جنگ جهانی اول حکومت روسیه سرنگون شد و پس از آن نام این کشور به تغییر یافت. (اتحاد جماهیر شوروی)

* قرارداد ۱۹۱۹ در زمان نخست‌وزیری بسته شد. (و وثوق الدوله)

* در سال ۱۳۰۴ ش مجلس شورای ملی با وجود مخالفت جدی تعداد کمی از نمایندگان، مانند و (آیت‌الله مدرس دکتر مصدق)

احمدشاه از قدرت برکنار کرد.

* رضاخان از ابتدای حکومت به و روی آورد. (استبداد دیکتاتوری)

* رضا خان به پهنه‌ی و کارهایی انجام داد که نتیجه آن تضعیف ارزش‌های دینی بود.

(پیشرفت توسعه فرهنگی و اجتماعی)

* حکومت رضا شاه که بسیار شیفته‌ی ظاهر فرهنگ اروپایی بود اندکی پس از سرکوب دستور داد را با

زور و خشونت از سر زنان و دختران ایرانی بردارند. (قیام گوه‌ر شاد - حجاب)

* در ابتدای سلطنت محمدشاه، رقابت‌های و برای کسب نفوذ بیشتر، به ثبات و آرامش سیاسی کشور آسیب می‌رساند. (انگلستان شوروی - آمریکا)

* یکی از رویدادهای مهم تاریخ معاصر ایران، ملی شدن است. (صنعت نفت)

* امتیاز بهره‌برداری از منابع نفت ایران در زمان به واگذار شد. (مقصدالدین شاه انگلیسی‌ها)

* با مشاهده‌ی اتحاد و یکدلی مردم، قانون ملی شدن صنعت نفت را تصویب کرد. (مجلس شورای ملی)

* پس از تصویب قوه ملی شدن نفت، نخست‌وزیر شد تا آن قانون را اجرا کند و دست بیگانگان را از این ثروت ملی کوتاه کند. (دکتر مصدق)

* پس از موفقیت کودتای ۲۸ مرداد، نفوذ و سلطه بر کشور ما به تدریج افزایش یافت. (آمریکا)

- ۱- هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران چه بود ؟ (زیرین بردن زمینه ی قیام های مردمی و حلقه حکومت پهلوی .
- ۲- اساسی ترین تغییرات در تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی چه بود ؟ (الف) لغو شرط مسلمان بودن برای انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان. (ب) لغو سوگند به قرآن (ز سوی انتخاب شوندگان و تبدیل آن به سوگند به کتاب آسمانی .
- ۳- به چه دلیل علما با تصویب نامه ی انجمن های ایالتی و ولایتی مخالفت کردند ؟ (تغییرات قانون انجمن های ایالتی و ولایتی در ظاهر به پناه ی زمینه ساتری برای مشارکت بیشتر مردم در فعالیت های اجتماعی انجام گرفت اما در حقیقت ،تأجیم آشکاری به هویت دینی جامعه ی اسلامی ایران بود ، به همین دلیل علما با آن مخالفت کردند .
- ۴- چرا امام خمینی با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی مخالفت کرد؟ نتیجه آن چه شد ؟ (امام خمینی می دانست که هدف حکومت از این تغییرات ، تضعیف اسلام و تخریب ارزش های اسلامی است . سرانجام در نتیجه ی مخالفت جدی امام و سایر علما دولت مجبور شد تصویب نامه ی مذکور را لغو کند .
- ۵- چرا تصویب نامه ی انجمن های ایالتی و ولایتی موجب تضعیف اسلام و تخریب ارزش های اسلامی می شد؟ زیرا این تغییرات در ظاهر به پناه ی زمینه ساتری برای مشارکت بیشتر مردم در فعالیت های اجتماعی صورت گرفت اما در حقیقت ، تأجیم آشکاری به هویت دینی جامعه ی اسلامی ایران بود .
- ۶- هدف شاه از برگزری همه پرسی اصول شش گانه (انقلاب سفید) چه بود ؟ (محمدرضا شاه پیروی از سیاست های آمریکا را برای حفظ حکومت خود ضروری می دانست . به همین دلیل مدت کوتاهی پس از لغو تصویب نامه ی انجمن های ایالتی و ولایتی ، اعلام کرد که اصول شش گانه را با عنوان انقلاب سفید به همه پرسی خواهد گذاشت . .
- ۷- چه کسانی به مخالفت با اصول شش گانه شاه پرداختند ؟ چرا ؟ (امام خمینی و سایر علمای مبارز مخالفت کردند . زیرا از اهداف و پیامدهای واقعی این اصول آگاه بودند و یقین داشتند که اجرای این اصول ، موجب تحکیم سلطه ی آمریکا بر ایران و وابستگی سیاسی و اقتصادی کشور ما به بیگانگان می شود .
- ۸- امام خمینی در محرم سال ۱۳۴۲ ، چه توصیه ای به مداحان و سخنرانان مذهبی کرد ؟ (پادآوری کرد که سکوت در برابر حکومت ستمگر ، کمک به دشمنان اسلام است و از آنان خواست که خطر اسرائیل را به مردم گوشزد کنند .
- ۹- سخنان امام خمینی در عصر عاشورای سال ۱۳۴۲ در باره چه مسائلی بود؟ رژیم با امام چگونه برخورد کرد ؟ شاه را به دلیل ستمگری ، همکاری با اسرائیل و وابستگی به آمریکا به شدت محکوم کرد . دو روز بعد مأموران رژیم شبانه به خانه ی امام ریختند و ایشان را دستگیر و پس از انتقال به تهران در یکی از پادگان های نظامی زندانی کردند .
- ۱۰- شدیدترین اعتراض ها به دستگیری امام خمینی ، در کدام شهرهای کشور صورت گرفت ؟ قم تهران - ورامین .
- ۱۱- قیام ۱۵ خرداد ۴۲ چگونه شکل گرفت ؟ (دستگیری امام خمینی ، موجب خشم و اعتراض گسترده ی مردم مسلمان ایران در شهرهای مختلف شد . رژیم که از حرکت سریع مردم به وحشت افتاده بود به مأموران خود دستور داد که تظاهر کنندگان را به گلوله بپندند و قیام را سرکوب کنند .
- ۱۲- قیام ۱۵ خرداد ۴۲ چه اثراتی داشت ؟ (قیام ۱۵ خرداد اگر چه به زور اسلحه و با خشونت مأموران رژیم سرکوب شد ، بر خشم و نفرت مردم انقلابی نسبت به شاه و عوامل حکومت ، افزود و انگیزه ی آنان را برای مبارزه با سرنگونی حکومت پهلوی تقویت کرد .
- ۱۳- منظور از مصونیت قضایی یا حق کاپیتولاسیون چیست؟ و چه کسی با آن به مخالفت برخاست ؟ (بر اساس این مصونیت ، اگر آمریکایی ها در ایران مرتکب جرمی می شدند ، دادگاه های ایران حق رسیدگی به جرم آنها را نداشتند . امام خمینی با آن به مخالفت برخاست
- ۱۴- امام خمینی در ۱۳ آبان ۱۳۴۲ به کجا تبعید شدند؟ حکومت پهلوی دریافت که امام اهل سازش و سکوت نیست ، بنابراین ایشان را به ترکیه تبعید کرد . حدود یک سال بعد ، تبعید گاه امام از ترکیه به نجف در عراق تغییر یافت و تا مهر ۵۷ در آن شهر ساکن بودند .
- ۱۵- امام خمینی در تبعید ، به چه شکل هایی مبارزات خود را ادامه می دادند ؟ (امام به مناسبت های مختلف با مدبور اعلامیه و فرستادن پیام به گروه های سیاسی ، مردم را به مبارزه با شاه و اسرائیل دعوت می کرد .

۱۶- اقدامات امام خمینی را در مبارزه با حکومت پهلوی به ترتیب روی نمودار بنویسید ؟

امام خمینی	مخالفت با کاپیتولاسیون و دستگیری امام	سخنرانی تاریخی ایشان در مدرسه فقیهیه قم	مخالفت با اصول شش گانه (انقلاب سفید)	مخالفت با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی
------------	---------------------------------------	---	--------------------------------------	--

۱۷- مبارزه ی ملت ایران پس از تبعید امام خمینی به چه صورت ادامه یافت؟ قشرهای مختلف مردم به ویژه روحانیون، قهرمانان، دانشجویان و پارتیزان پس از تبعید رهبر نهفت به مبارزه ادامه دادند. آنها به پیروی از امام، مبارزه را وظیفه ای دینی و شرعی می دانستند. علاوه بر یاران و پیروان امام خمینی، گروه های دیگری نیز با عقاید سیاسی متفاوت در مبارزه با حکومت پهلوی شرکت داشتند.

۱۸- نحوه ی مبارزه ی آیت الله مطهری و دکتر علی شریعتی به چه شکلی بود؟ آنان می کوشیدند با سخنرانی، نوشتن کتاب و مقاله و برگزاری کلاس های تفسیر قرآن و ترویج البلاغه در مساجد و حسینیه ها و دانشگاه ها، اسلام اتوایی را به جوانان معرفی کنند.

۱۹- در سال ۱۳۵۶ به چه دلایلی مردم از شاه و سیاست های او ناراضی بودند؟ علت آن را توضیح دهید؟ به دلیل مسائل و مشکلات مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی. زیرا: الف) حکومت پهلوی به فرهنگ و ارزش های اسلامی توجهی نداشت و اقدام های فرهنگی آن، به خصوص برنامه های رادیو و تلویزیون و سینما در جهت تضعیف فرهنگ اسلامی بود. ب) وابستگی سیاسی حکومت پهلوی به بیگانگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا. ج) استبداد و سرکوبی در رژیم پهلوی حقوق ملت و اصول قانون اساسی مشروطه را نادیده می گرفت. د) نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در برابر شاه هیچ استقلالی نداشتند. و) روزنامه ها نیز آزادی نداشتند و نمی توانستند از شاه و مقام های حکومتی انتقاد کنند. و) ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه ها، مخالفان را سرکوب می کردند. ز) حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی.

۲۰- دلایل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ناراضی مردم از حکومت شاه را به تفکیک بنویسید.

دلایل سیاسی	وابستگی سیاسی حکومت پهلوی به بیگانگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در برابر شاه هیچ استقلالی نداشتند
دلایل فرهنگی و اجتماعی	روزنامه ها نیز آزادی نداشتند و نمی توانستند از شاه و مقام های حکومتی انتقاد کنند ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه ها، مخالفان را سرکوب می کردند و عده زیادی به اعدام و زندان و تبعید محکوم شده بودند.
اقتصادی	حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی

۲۱- قیام ۱۹ دی ماه ۱۳۵۶ مردم قم را شرح دهید؟ مردم قم در ۱۹ دی ۱۳۵۶ در اعتراض به انتشار مقاله ی توهین آمیز روزنامه اطلاعات، به تظاهرات پرداختند و مأموران حکومت (این تظاهرات را به خاک و خون کشیدند).

۲۲- قیام ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ مردم تبریز را توضیح دهید؟ مردم تبریز به مناسبت چهلم شهدای ۱۹ دی قم، در روز ۲۹ بهمن قیام کردند و تعداد زیادی از آنها شهید و زخمی شدند.

۲۳- عکس العمل شاه در برابر اعتراض و تظاهرات ملت در سال ۵۷ به چه صورت بود؟ از یک سو برای قریب ملت، پی در پی نخست وزیران خود را عوض می کرد و به مردم وعده می داد که پیام انقلاب آنان را شنیده است و به خواسته هایشان توجه خواهد کرد. از سوی دیگر، به مأموران خود دستور می داد که تظاهر کنندگان را سرکوب کنند.

۲۴- واقعه ی ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ (جمعه ی سیاه) را توضیح دهید؟ در آن روز که به جمعه ی سیاه معروف شد، مأموران رژیم به طرز بی رحمانه ای تظاهرات مردم را در میدان ژاله (شهدای کنونی) به خاک و خون کشیدند و عده ی زیادی را شهید و زخمی کردند.

۲۵- انقلاب اسلامی ایران با چه شعاری به پیروزی رسید؟ و هدف آن چه بود؟ با شعار محوری "استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی" به پیروزی رسید و هدف آن از بین بردن وابستگی کشور به بیگانگان و تأمین حقوق ملت در چارچوب قوانین و ارزش های اسلامی بود.

۲۶- سه عامل موثر در موفقیت انقلاب اسلامی ایران را بنویسید؟ ایمان و اعتقاد به اسلام، وحدت و استقامت ملت، رهبری قاطع و هوشیارانه ی امام خمینی.

*- پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، به تدریج نفوذ و سلطه ی بر ایران بیشتر شد. (آمریکا)

- *- برجسته ترین چهره مخالفان تصویب نامه انجمن های یالتی و ولایتی ، عالمی شجاع به نام که در اقامت داشت .
(سید روح الله خمینی قم)
- *- در برخی از شهر ها مانند و مردم تظاهرات کردند و مخالفت خود را با اصول ششگانه و همه پرسی نشان دادند .
(تهران قم)
- *- امام خمینی در عصر عاشور (۱۳ خرداد ۱۳۴۲) در سخنرانی تاریخی کرد .
(مدرسه قیضیه قم)
- *- یکی از خونین ترین رویدادهای دوران انقلاب اسلامی در روز در به وقوع پیوست . (۱۷ شهریور ۱۳۵۷ تهران)
- *- در نتیجه ی مبارزه مردم ایران شاه در روز مجبور به فرار از کشور شد .
(۲۶ دی ماه ۱۳۵۷)
- *- رهبر انقلاب اسلامی ایران در روز به میهن بازگشت .
(۱۲ بهمن ۱۳۵۷)
- *- انقلاب اسلامی ایران در روز به پیروزی رسی و عصر جدیدی در تاریخ ایران آغاز شد .
(۲۲ بهمن ۱۳۵۷)
- *- انقلاب اسلامی ایران ، انقلاب با ویژگی های بود .
(دینی)

درس ۱۶ (ایران در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی)

مجموعه سوال و جواب نقاب منافع اجتماعی نهم - مع سله اول تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

۱- امام خمینی برای تعیین نظام سیاسی چه کرد؟

به دولت موقت انقلاب مأموریت داد که ضمن اداره ی امور کشور ، اقدامات لازم را برای تأسیس نظام سیاسی جدید انجام دهد .

۲- نمودار روند تأسیس نظام جمهوری را کامل کنید ؟

تعیین هیئت دولت	انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی	انتخابات اولین دوره ریاست جمهوری	تدوین و تصویب قانون اساسی	همه پرسی تعیین نظام سیاسی
-----------------	---------------------------------------	----------------------------------	---------------------------	---------------------------

۳- دو مورد از نهادهای انقلابی که به فرمان امام خمینی شکل گرفتند را نام برده و هدف از تشکیل آنها را بنویسید؟ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان بودند که با هدف دفاع از آرمان های انقلاب اسلامی و مرز و بوم کشور شکل گرفتند .

۴- چرا دولت های سلطه گرو زورگو (آمریکا) فعالیت های گسترده ای را برای انحراف و نابودی نظام نوپای اسلامی آغاز کردند؟ نظام جمهوری اسلامی ایران (ز همان ابتدای شکل گیری به حمایت از نهضت های آزادی بخش در سراسر جهان برخاسته . به همین دلیل جمهوری اسلامی روابط خود را با دولت اشغالگر قدس (اسرائیل) قطع کرد و از قیام مردم فلسطین برای آزادی سرزمین خود پشتیبانی نمود .

۵- سه مورد از توطئه ها و دسیسه های دشمنان برای انحراف و نابودی انقلاب اسلامی ایران چه بود ؟ (ایجاد شورش و نا امنی- ترور شخصیت ها و مردم انقلابی- اقدامات نظامی .

۶- نقش گروه های ضد انقلاب داخلی را در ایجاد شورش و ناامنی در سال های نخست پیروزی انقلاب اسلامی شرح دهید؟ گروه های ضد انقلاب داخلی با حمایت دشمنان خارجی انقلاب اسلامی در بخش هایی از کشور به ویژه در مناطق مرزی به (ایجاد نا امنی و اغتشاش پرداختند . این گروه ها قصد داشتند با به راه انداختن جنگ داخلی ، اقوام ایرانی را در مقابل هم قرار دهند ، آنها حتی به اموال و دارایی های مردم نیز خسارت های فراوانی وارد کردند .

۷- چهار نفر از شخصیت هایی انقلابی که در سالهای نخست پیروزی ترور شدند نام ببرید ؟ استاد شهید مطهری- آیت الله دکتر بهشتی- محمدعلی رجایی- دکتر محمد جواد باهنر .

۸- دانشجویان پیرو خط امام در چه تاریخی و چرا سفارت آمریکا را تسخیر کردند ؟ در ۱۳ آبان ۵۸ زیرا در ابتدای پیروزی انقلاب ، سفارت آمریکا در ایران به مرکزی برای حمایت از گروه های ضد انقلاب تبدیل شده بود .

- ۹- دانشجویان چه شرعی را برای آزادی گروگان های آمریکایی اعلام کردند؟ دانشجویان اعلام کردند که چنانچه آمریکا شاه را تحویل دهد و متعهد شود که در امور داخلی ایران دخالت نکند، گروگان ها را آزاد خواهند کرد.
- ۱۰- آمریکا برای رهایی گروگان ها چه کرد؟ اقدام به حمله ی نظامی کرد اما هواپیما و بالگردهای آن کشور در صحرای طپس دچار طوفان شن شدند و نیروهای آمریکایی با تحمل تلفات و خسارت گریختند.
- ۱۱- سرانجام گروگان های آمریکایی چه شد؟ سرانجام با میانجیگری دولت الجزایر، دانشجویان پس از یک سال و چند ماه گروگان های آمریکایی را آزاد کردند.
- ۱۲- جنگ تحمیلی در چه تاریخی و توسط کدام کشور بر علیه ایران آغاز شد؟ در (۳ شهریور ۱۳۵۹)، مدام، رئیس حکومت بعثی عراق، با فرمان حمله به خرمشهر جنگ علیه ایران را آغاز کرد.
- ۱۳- جمله ی معروف رهبر انقلاب آیت الله خامنه ای در باره امام خمینی چه بود؟ " این انقلاب در هیچ کجای جهان بی نام او شناخته شده نیست "
- * مردم ایران در روز های و برای تعیین سرنوشت سیاسی خود به پای صندوق های رأی رفتند. (۱۰ و ۱۱ فروردین ۵۸)
- * در همه پرسی برای تعیین نظام سیاسی درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند. (۹۸٫۲ درصد)
- * روز ۱۲ فروردین به عون روز نام گذاری شد. (جمهوری اسلامی)
- * نهادهای انقلابی به فرمان و بر اساس به وجود آمدند. (امام خمینی - ضرورت و نیازهای کشور)
- * آیت الله بر اثر اقدام های تروریستی ضد انقلاب به شدت مجروح شدند. (سیدعلی خامنه ای)
- * جنگ تحمیلی سرانجام پس از سال پایداری ملت و ایثار رزمندگان به پایان رسید. (۸)
- * سال بعد از اعلام تشییع، ایران و عراق برای تبادل اسرا به توافق رسیدند. (۲)
- * یک روز پس از ارتحال امام خمینی ، را به رهبری انقلاب برگزید. (مجلس خبرگان رهبری آیت الله خامنه ای)
- * امام خمینی سرانجام در شامگاه در تهران در گذشت. (۳ خرداد ۱۳۶۸)

درس ۱۷ (فرهنگ)

تهیه کننده: غریضا اسماعیلی

موضوع سوال و جواب: فقه عطاها: اجتماعی - نهج - متوسطه اول

- ۱- تعاریف فرهنگ چیست؟ الف) فرهنگ را می توان شیوه ی مشترک زندگی در یک جامعه دانست.
ب) فرهنگ را آگاهی و اندیشه ی مشترک اعضای یک جامعه نیز می گویند.
- ۲- رابطه ی جامعه و فرهنگ را بیان کنید؟ جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ هم بدون جامعه به وجود نمی آید.
- ۳- اجتماعی شدن یا جامعه پذیری چیست؟ اجتماعی شدن فرایندی طولانی مدت از تولد تا آخر عمر است که افراد از طریق آن، زندگی در جامعه را می آموزند و خود را با آن منطبق می کنند.
- ۴- چرا اجتماعی شدن فرایندی بسیار مهم در زندگی است؟ زیرا بدون آن، افراد نمی توانند به زندگی در جامعه ادامه دهند. در یک جامعه، هر فرد عقاید و باورها، رسوم، قوانین و حتی چگونگی پاسخ دادن به غرایز را از دیگران می آموزد و به افراد دیگر یاد می دهد.
- ۵- فرایند اجتماعی شدن نخست در کجا رخ می دهد؟ چگونه؟ با ذکر مثال؟ در خانواده - پدر و مادر به کودک یاد می دهند که چگونه غذا بخورد و در نشست و برخاست چه آداب را رعایت کند، چگونه به مهمان سلام و تعارف کند، چگونه در مراسم مختلف مثل جشن ها یا عزاداری ها شرکت کند و چه بپوشد و چگونه رفتار کند، در موقع خمیازه کشیدن دست را جلوی دهانش بگیرد یا پاهایش را جلوی افراد بزرگ تر دراز نکند و موقع غذا خوردن، دهانش صدا ندهد.
- ۶- با بزرگ تر شدن فرد، علاوه بر خانواده، چه عوامل دیگری در فرایند اجتماعی شدن فرد موثر است؟ رسانه های جمعی، دوستان و گروه همسالان و برنامه های آموزشی و تربیتی مدرسه نیز چگونگی زندگی در جامعه و سازگاری با آن را به تدریج به او می آموزند.

این فرایند بعدها با رفتن به دانشگاه، خدمت سربازی، محل کار و ... ادامه پیدا می کند.

۷- در فرایند اجتماعی شدن، مهم ترین لایه های فرهنگ که به افراد آموخته می شوند چیست؟ نمادها، هنجارها، ارزش ها و عقاید.

۸- لایه ها و جنبه های فرهنگ یک جامعه چگونه است؟ با ذکر مثال؟ برخی از لایه های فرهنگ خارجی یا بیرونی (ظاهری) هستند مانند نمادها و هنجارها و برخی عمیق تر هستند مانند ارزش ها و عقاید.

۹- کاربرد نماد چیست؟ هر جامعه ای برای انتقال معانی مورد نظر خود از انواع معینی از نمادها استفاده می کند. زبان گفتاری و نوشتاری، همه ی اشیاء دست ساخته های انسان مانند تصاویر، پوشاک، خوراک، ساختمان ها و همچنین رفتارهای او، نقش تمایزین دارند.

۱۰- هنجار چیست؟ هنجارها، رفتارهای معینی هستند که در یک گروه یا جامعه پذیرفته شده و متداول اند. به عبارت دیگر به قواعد و شیوه های مورد قبول یک جامعه برای انجام دادن کارهای مختلف، هنجار می گویند. برای مثال، ما وقتی به هم می رسمیم سلام می کنیم، وقتی می خواهیم غذا بخوریم یا وارد جایی شویم به هم تعارف می کنیم.

۱۱- هنجارها شامل چه موردی می شود؟ هنجارها در واقع همه ی عادت ها، آداب و رسوم اجتماعی، مناسک مذهبی، قواعد، قوانین و مقررات را در بر می گیرد.

۱۲- رابطه ی هنجارها و زندگی اجتماعی چیست؟ زندگی اجتماعی بدون وجود هنجارها ادامه نمی کند و هنجارها به روابط اجتماعی سامان می بخشند. افراد یک جامعه خود را ملزم می بینند از هنجارها پیروی کنند تا جامعه آنها را به عضویت بپذیرد.

۱۳- مهم ترین دلایل پیروی از هنجارها را بیان کنید؟ ارزش دانستن و اعتقاد به آنها، حفظ آبرو و احترام یا ترس از مجازات.

۱۴- پیروی نکردن از هنجارها، چه عواقبی برای افراد دارد؟ اگر افراد از هنجارها یا شیوه های مورد قبول گروه یا جامعه پیروی نکنند، مجازات می شوند. این مجازات ممکن است به صورت سرزنش خود یا دیگران، پوختن و تمسخر، طرد کردن و محروم نمودن، متلک گفتن یا مجازات های رسمی و قانونی باشد.

۱۵- ارزش چیست؟ ارزش یعنی خوب و بد، زشت و زیبا و مطلوب یا نامطلوب دانستن امور مختلف.

۱۶- رابطه ی ارزش ها و هنجارها را بنویسید؟ با ذکر مثال؟ ارزش ها زمینه ی شکل گیری هنجارها را ایجاد می کنند و جهت دهنده ی رفتارها هستند. افراد بر مبنای ارزش هایی که به آنها معتقدند، عمل می کنند. برای مثال: کسی که پرهیز از اسراف را کار خوب و درستی می داند و آن را ارزش تلقی می کند، اگر در عمل هم از اسراف پرهیزد، هنجارش طبق این ارزش بوده است.

۱۷- منظور از ارزش های اجتماعی چیست؟ با ذکر مثال؟ ارزش های اجتماعی، ارزش هایی هستند که مورد توجه اکثر افراد جامعه اند و افراد به عملی شدن آنها تمایل دارند. برای مثال، برای یک تیم ورزشی، پیروزی در مسابقه و برای یک ملت دفاع از کشور خود و مقابله با دشمنان، ارزش های اجتماعی هستند.

۱۸- بخش مهمی از فرهنگ هر جامعه را چه چیز تشکیل می دهد؟ بخش مهمی از فرهنگ جامعه را عقاید و باورهای آن شکل می دهد.

۱۹- با ذکر یک مثال توضیح دهید چه رابطه ای بین عقاید و هنجارها و ارزش ها وجود دارد؟ بخش مهمی از فرهنگ جامعه را عقاید و باورهای آن شکل می دهد. برای مثال در جامعه ای که عقاید دینی دارد، هنجارها، نمادها و ارزش هایی بر مبنای آن عقاید شکل می گیرد. به عکس در جامعه ای که زندگی را فقط به این دنیا محدود می داند و به آخرت اعتقادی ندارد، هنجارها و ارزش های متناسب با همان جامعه پدید می آیند.

۲۰- عقاید اسلامی برای مسلمانان چه نقشی دارد؟ اعتقادات اسلامی، ملاکی است که یا آن هنجارها و ارزش ها را می سنجیم و هر کدام را که با این اصول اعتقادی سازگاری ندارند، طرد می کنیم.

۲۱- هر یک از هنجارهای زیر مبتنی بر کدام ارزشها و عقاید است؟ توضیح دهید.

(الف) برخی نانوايي ها، شب های جمعه یک یا چند تنور نان خود را به صورت رایگان و صلواتی به مردم می دهند.

(ارزش های دینی کمک به دیگران و انسان دوستی)

(ب) مردها در هنگام ورود به خانه دیگران یا صدای بلند یا الله می گویند. (ارزش های عرفی و دینی حفظ حجاب و پوشش)

(ج) افراد در موقع دیدن کودک، ماشاالله می گویند. (ارزش های دینی- چشم زخم)

۲۲- عوامل مختلفی می توانند نمادها، ارزش ها و هنجارهای یک جامعه را تغییر دهند و در فرهنگ آن جامعه تغییر و دگرگونی پدید آورند. در باره این عوامل و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ گفت و گو کنید و مثال هایی بیاورید.

عوامل	مصادیق	تغییر در نمادها، ارزش ها و هنجارها
پیشرفت های صنعتی و فناوری	زندگی آپرتمان نشینی	خانه های چند طبقه، فضای کمتر برای بازی بچه ها و
رسانه های جمعی	تلویزیون- رادیو- روزنامه- اینترنت- ماهواره	کم شدن دید و پازدی و صله ی ارحام- گسترش فردگرایی- کم شدن ارتباطات قایلی
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه گر	ماهواره- اینترنت	مدگرایی تغییر نوع پوشش نوع معماری

- *- فرهنگ جامعه شیوه ی..... است. (زندگی آن جامعه)
- *- فرهنگ پدیده ای..... است، یعنی از طریق زن به ارث نمی رسد. (آموزختنی)
- *- فرهنگ از راه..... از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود. (آموزش و تربیت)
- *- فرهنگ در جریان (فرایند)..... آموخته می شود. (اجتماعی شدن)
- *- فرایند اجتماعی شدن، نخست در..... رخ می دهد. (خانواده)
- *- اولین و مهم ترین کانون اجتماعی شدن فرد..... است. (خانواده)
- *- نماد در جریان..... به وجود می آید. (روابط اجتماعی)
- *- هنجارها به..... سامان می بخشد. (روابط اجتماعی)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم- متوسطه اول

تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

۱- هویت چیست؟ چه تفاوتی بین انسان و سایر موجودات زنده است؟ هویت عبارت است از احساس و آگاهی و شناخت از خود. آگاهی انسان از وجود و شخصیت و ویژگی های خود از جمله تفاوت های او با سایر موجودات زنده است و خداوند این امتیاز را به انسان عطا کرده است.

۲- هویت فردی چند بخش دارد؟ دو بخش ویژگی های جسمانی و روانی.

۳- برای هویت جسمانی و روانی مثال بزنید؟ (چه ویژگی هایی هویت جسمانی و هویت روانی را تشکیل می دهد؟) ویژگی هایی مانند جنسیت، قد و وزن، سن، گروه خونی و..... هویت جسمانی را تشکیل می دهد. این ویژگی ها مربوط به بدن و خلقت طبیعی ما هستند. ویژگی های اخلاقی و روانی همان ویژگی های غیر جسمانی هستند، مانند مهربور بودن، زودرنج بودن، داشتن پشتکار و اراده، امیدوار بودن، لجوج بودن و به هنر علاقه داشتن و.....

۴- ویژگی های جسمانی چه تأثیری بر انسان دارد؟ (مثال) ویژگی های جسمانی افراد بر خصوصیت روانی انسان ها اثر می گذارد. برای مثال بیماری ها یا اختلالات جسمی تأثیرات نامطلوبی بر سلامت روانی انسان دارند.

۵- ویژگی های اخلاقی چه تأثیری بر انسان می گذارد با ذکر مثال؟ ویژگی های اخلاقی و روانی می توانند بر جسم ما تأثیر بگذارند. برای مثال افراد خوش بین و امیدوار و پر تلاش نسبت به آدم های پدیین و منفی باف یا تبدیل سلامت جسمانی پیشتری دارند.

۶- هویت اجتماعی چیست؟ افراد با عضویت در گروه های مختلف اجتماعی هویت به دست می آورند به عبارت دیگر، هویت اجتماعی ما از طریق ارتباط با جامعه شکل می گیرد. ما عضو گروه های متفاوتی مانند خانواده، دوستان، هم کلاسی ها، همسایه ها و همکاران هستیم و در هر گروه نقش هایی را بر عهده می گیریم.

۷- رابطه ی جامعه و هویت افراد را بیان کنید؟ جامعه زمینه ی پیدایش برخی ویژگی های روانی و اخلاقی را در فرد به وجود می آورد و از بروز برخی هویت ها نیز جلوگیری می کند.

- ۸- ابعاد مختلف هویت را بنویسید؟ ویژگی های اجتماعی، ویژگی های روانی و اخلاقی، ویژگی های جسمانی
- ۹- با ذکر مثال تأثیر هویت اجتماعی بر هویت فردی را بیان کنید؟ هویت اجتماعی بر هویت فردی (جسمانی و روانی) تأثیر می گذارد. برای مثال وقتی فردی در گروه دوستان و همسالان قرار می گیرد از سلیقه ها و علایق آنها تأثیر می پذیرد و به تدریج، همان علایق بخشی از هویت فردی او می شوند.
- ۱۰- تأثیر هویت فرد بر هویت جامعه چگونه است؟ هویت افراد بر هویت جامعه تأثیر می گذارد. برای مثال وجود افراد سالم و پر تلاش و منظم به پیشرفت جامعه کمک می کند و وجود افراد پایبند به اخلاق موجب می شود که جامعه به سمت فضایل اخلاقی پیش برود.
- ۱۱- آیا ویژگی های هویتی ما تغییر می کنند؟ با ذکر مثال توضیح دهید؟ برخی از ویژگی های هویتی تغییر نمی کنند و همیشه ثابت اند. برای مثال ما نمی توانیم سن و تاریخ تولد یا مکان تولد خود را تغییر دهیم. اما برخی از ویژگی های هویتی همواره در حال تغییرند. برای مثال، یک فرد فقیر ممکن است به فردی پردرآمد، و یک فرد بی سواد به آدمی با سواد و تحصیل کرده مبدل شود یا فردی که چندان به اخلاق دینی پایبند نیست با تلاش و کوشش به فردی با تقوا تبدیل گردد.
- ۱۲- ویژگی های انتسابی را با مثال توضیح دهید؟ به ویژگی های هویتی که ما در پیدایش و شکل گیری آنها نقشی نداریم ویژگی های انتسابی می گویند. برای مثال، جنسیت، مکان تولد پدر و مادر و شکل و قیافه ی خود و ...
- ۱۳- ویژگی های اکتسابی را با مثال توضیح دهید؟ ویژگی های هویتی که ما در به دست آوردن آنها نقش داریم ویژگی های اکتسابی می گویند. برای مثال برخی صفات اخلاقی یا ویژگی های اجتماعی را خود انتخاب می کنیم و به آنها شکل می دهیم.
- ۱۴- چرا شناخت هویت خود و ویژگی های آن اهمیت دارد؟ انسان می تواند استعدادهای خود را کشف کند. از کیفیت زندگی بهتری بهره مند می شویم. با توجه به شناخت ویژگی های خود در زمان مناسب تصمیم گیری دقیق تری داریم.
- ۱۵- به نظر شما آیا صحیح است که خود یا دیگران را به دلیل ویژگی های انتسابی سرزنش کنیم؟ چرا؟ خیر زیراها در پیدایش، انتخاب و شکل گیری ویژگی های انتسابی خود مانند جنسیت، شکل و قیافه خود و مواردی از این قبیل نقشی نداریم.
- ۱۶- آیا ما در تغییر هویت خود نقش داریم؟ چگونه؟ بله. از نوع اکتسابی، زیرا ما در پیدایش، انتخاب و شکل گیری بسیاری از ویژگی های هویتی خود مانند نظم، نحوه ارتباط خود نقش داشته و به آنها شکل می دهیم.
- ۱۷- عناصر هویت یک ملت را نام ببرید؟ فرهنگ، تاریخ (زمان)، سرزمین (مکان).
- ۱۸- مهم ترین ویژگی های مشترک جامعه ی ایرانی را که با آنها شناخته می شویم نام ببرید؟ ما در سرزمین ایران زندگی می کنیم. ما مسلمانیم- ما تاریخ طولانی و میراث فرهنگی غنی داریم. زبان مشترک ما فارسی است. انقلاب اسلامی نمایانگر آرمان های والای جامعه ی ماست.
- ۱۹- چرا سرزمین از مهم ترین عناصر شکل دهنده ی هویت ملی است؟ زیرا سرزمین باعث ادامه ی حیات یک ملت می شود. به همین دلیل برای مردمی که در یک سرزمین زندگی می کنند سرزمین یا وطن ارزشی متفاوت با سایر مکان ها دارد و احساس خاصی در آنها به وجود می آورد، به گونه ای که وظیفه ی خود می دانند که از آن تا پای جان دفاع کنند.
- ۲۰- چرا دین از ارکان مهم هویت ما ایرانیان است؟ فرهنگ ما بر اساس دین اسلام است و عقاید و ارزش ها و حتی نظام سیاسی و قوانین امروز از دین اسلام نشئت می گیرد. زندگی ما (ایرانیان) با دین اسلام عجین شده است. دین اسلام همچنین موجب پیوند ما با جهان اسلام یعنی مسلمانانی است که در سایر نقاط جهان زندگی می کنند.
- ۲۱- تاریخ ایران چه تأثیری بر فرهنگ ایرانیان گذاشت؟ ایران جایگاه تمدن های کهن باستانی بوده است که بیش از پنج هزار سال قدمت دارد. پس از ورود اسلام به ایران عقاید و ارزش های اسلامی، دگرگونی بزرگی در فرهنگ ایرانیان پدید آورد. پذیرش اسلام، ایران را به جهان اسلام پیوند زد و ایرانیان با بهره گیری از تعالیم اسلام در شکوفایی و گسترش تمدن اسلامی نقش مهمی را ایفا کردند.
- ۲۲- چرا زبان نقش مهمی در تکوین هویت ملی دارد؟ زیرا زبان مشترک است که میراث فرهنگی با آن آموخته می شود و انتقال می یابد.
- ۲۳- زبان فارسی به عنوان یکی از ویژگی های مشترک جامعه ی ایرانی، چه نقشی در هویت ملی دارد؟ زبان فارسی ریشه در تمدن ایران باستان دارد اما در دوران پس از اسلام نیز تداوم یافت و به عنوان زبان آموزشی و اداری به کار رفت. دانشمندان و بزرگان دوره ی

اسلامی، عدها اثر علمی و ادبی و هنری به این تریان پدید آورده اند. تا جایی که می توان تریان فارسی را تریان دوم جهان اسلام دانست. تریان فارسی همچنین همواره عامل وحدت اقوام ایرانی بوده است.

۲۴- انقلاب اسلامی چه تأثیری بر هویت ملی ایرانیان داشته است؟ در این انقلاب: مردم ایران به جای دنباله روی از فرهنگ بیگانگان به فرهنگ و هویت اسلامی خود بازگشتند و با بهره گیری از ارزش های دینی خود، خواستار استقلال، آزادی و جامعه ی اسلامی شدند. امروزه آرمان های انقلاب اسلامی الهام بخش مسلمانان جهان قرار گرفته است.

*- موضوع هویت در واقع همان پاسخ به پرسش است. (کیستی)

*- ما داری هویت و هویت هستی. (فردی - اجتماعی)

* افراد با عضویت در گروه های مختلف اجتماعی به دست می آورند. (هویت اجتماعی)

*- هویت اجتماعی ما از طریق شکل می گیرد. (ارتباط با جامعه)

*- یکی از مرتب هویت اجتماعی هویت است که به مربوط می شود. (ملی یک ملت)

* از جمله کشورهای آفریقایی است که در آن شکار گسترده ی فیل ها صورت می گیرد. (کنیا)

درس ۱۹ (کارکردهای خانواده)

محبوبه سمان و حجاب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متن صفحه اول تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

۱- ازدواج (نکاح) چیست؟ و بنویسید برای رفته کدام نیاز انسان است؟ ازدواج پیمانی است که به موجب آن یکی زن و مرد در زندگی با هم شریک و متحد می شوند و خانواده ای را تشکیل می دهند. تمایل به تشکیل خانواده و داشتن فرزند در نهاد انسان گذاشته شده و تشکیل زندگی خانوادگی، امری طبیعی و قطری و بر اساس نظام خلقت است.

۲- حدیثی از پیامبر را درباره اهمیت تشکیل خانواده بنویسید؟ هیچ بنیادی در نزد خدا، پسندیده تر از بنیاد ازدواج و خانواده نیست.

۳- کارکردهای خانواده را نام ببرید؟ فرزندآوری و تجدید نسل حمایت و محبت و مراقبت جامعه پذیری و تربیت اعضای خانواده- حمایت اقتصادی یا رفع نیازهای مادی.

۴- اهمیت فرزند آوری در خانواده چیست؟ یکی از مهم ترین کارکردهای خانواده در طول تاریخ، فرزند آوری بوده است. فرزند آوری علاوه بر تقویت بنیان خانواده موجب می شود که نسل انسان یاقی پماند و تداوم پیدا کند. با تولد فرزند، خانواده توسعه و استحکام می یابد. به دنیا آمدن فرزند، موجب نشاط و سرزندگی اعضای خانواده و دلگرمی پدر و مادر می شود. تولد فرزند، برکت ها و قواید زیادی برای اعضای خانواده و خویشاوندان به ارمغان می آورد.

۵- چرا اولین شرط بقای هر جامعه ای، جمعیت آن است؟ زیرا بدون وجود جمعیت کافی در یک جامعه، فعالیت های آن دچار اختلال می شود. در صورتی که جمعیت یک جامعه متعوض گردد، آن جامعه نابود می شود و از بین می رود.

۶- یکی از کارکردهای خانواده مهر و محبت است؟ مختصر توضیح دهید؟ مهر و محبت والدین به یکدیگر و والدین به کودکان چه اثراتی دارد؟ مهر و محبت والدین به یکدیگر و والدین به کودکان موجب آرامش در کانون خانواده می شود، کودکان از نعمتین سالهای زندگی خود در آغوش گرم پدر و مادر با مهریانی و محبت آشنا می شوند و با پرورش یافتن در دامن آنها، مهریانی و از خود گذشتگی و نیکوکاری را می آموزند.

۷- در چه دوره هایی انسان ها به مراقبت نیاز دارند؟ نوزادی سالمندی در شرایط مختلف مانند بیماری یا حوادث.

۸ مراقبت از اعضای خانواده یکی از کارکردهای خانواده است در این باره توضیح دهید؟ کودک برای ادامه ی زندگی خود به مراقبت نیاز دارد. از سوی دیگر، انسان ها در دوره ی سالمندی نیز دچار ضعف و ناتوانی می شوند و بدون مراقبت، قادر نیستند خود را به خوبی اداره کنند. علاوه بر دوره کودکی و سالمندی، در میانه ی این دو دوره نیز اعضای خانواده در شرایط مختلف مانند بیماری یا حوادث به مراقبت از یکدیگر نیاز پیدا می کنند.

۹- یکی از کارکردهای مهم خانواده رفع نیازهای مادی اعضای خانواده است، آن را شرح دهید؟ اعضای خانواده به خوراک و پوشاک، مسکن و وسایل زندگی نیاز دارند. رفع این نیازها بر عهده ی سرپرست خانواده یعنی پدر است. هر چند امروزه در شهرها و روستاها، عده ای از زنان نیز دوش به دوش مردان با فعالیت های اقتصادی و کسب درآمد در رفع نیازهای مادی خانواده مشارکت و همراهی می کنند.

۱۰- چرا اجتماعی شدن هم نیاز فرد و هم نیاز جامعه هست؟ زیرا هم باعث شکل گیری هویت و شخصیت افراد می شود و هم موجب تداوم جامعه می گردد. اجتماعی شدن در سراسر زندگی فرد رخ می دهد اما مهم ترین مرحله ی آن دوران اولیه ی زندگی افراد در خانواده است.

۱۱- فرایند اجتماعی شدن به چند صورت انجام می گیرد؟ توضیح دهید؟ به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم. فرزندان در جریان فعالیت های روزانه، برخی رفتارها را به طور تقلیدی و بدون آن که آگاهی و توجه داشته باشند، از پدر و مادر و اعضای خانواده می آموزند اما برخی رفتارها و عقاید و هنجارها را نیز خانواده به طور مستقیم به فرزندان آموزش می دهند.

۱۲- طبق فرموده ی امام سجاد(ع) نقش والدین در تربیت اعضای خانواده چیست؟ حق فرزند این است که پدائی خوبی و بدی او به او ارتباط دارد. در تربیت و ادب آموزی و خداشناسی او مسئولیت داری، باید او را در محبت و اطاعت از خدا کمک کنی و وسایل ایمان و پاکی او را فراهم سازی.

۱۳- والدین در تربیت اعضای خانواده چگونه مسئول هستند؟ والدین نه تنها مسئول رفع نیازهای عاطفی و تربیتی و معیشتی فرزندان هستند بلکه وظیفه ی مهم تربیت اخلاقی، معنوی و دینی آنها را بر عهده دارند. یک خانواده ی سالم می تواند در دامن خود فرزندان مومن، پرهیزگار و پایبند به اصول اخلاقی تربیت کند.

۱۴- رشد شهرنشینی و پیدایش شهرهای پرجمعیت با چه چیزهایی همراه بوده است؟ با مهاجرت گسترده ی مردم از روستاها به شهرها به دنبال کسب درآمد بیشتر و امکانات بهتر زندگی همراه بوده است.

۱۵- اغلب شهرهای بزرگ جهان با چه مشکلاتی روبه رو هستند؟ ترافیک سنگین آلودگی هوا زحمت نشینی در حومه شهرها افراد بی خانمان.

۱۶- خانواده ها به چه روش هایی اعضای خانواده را اجتماعی می کند؟ الف) دلایل خوبی و بدی رفتارها را برای فرزندان خود بازگو می کند (گفت و گو) ب) رفتارهای پسندیده ی فرزندان را تشویق و تحسین می کند (تشویق) ج) با نشان دادن نارضایتی، بی اعتنائی، خودداری از صحبت کردن با محبت و یا محروم کردن فرزندان از برخی مایا و ... (تنبیه)

*- بنیان خانواده بر استوار است. (ازدواج)

*- واحد بنیادین جامعه و کانون رشد و تعالی انسان است. (خانواده)

*- اولین شرط بقای هر جامعه ای است. (جمعیت)

*- از نیازهای اساسی انسان، نیاز به است. (مهر و محبت یا نیاز عاطفی)

*- مهم ترین کانون حمایت و مراقبت عاطفی از افراد است. (خانواده)

*- رفع نیازهای مادی و اقتصادی خانواده بر عهده ی یعنی است. (سرپرست خانواده پدر)

*- اجتماعی شدن هم نیاز و هم نیاز است. (فرد جامعه)

*- فرایند اجتماعی شدن هم به طور و هم به طور صورت می گیرد. (مستقیم غیر مستقیم)

- ۱- اگر خانواده ای نتواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد، چه اثرات زیانباری دارد؟ در چنین حالتی، رابطه ی خانواده با دیگر نهادهای جامعه نیز دچار مشکل می شود و در نهایت آسیب به همه ی جامعه سرایت می کند.
- ۲- انتخاب صحیح همسر چه نتیجه ای دارد؟ موجب سازگاری و آرامش در خانواده می شود.
- ۳- اگر افراد در انتخاب همسر به معیارهای نادرستی تکیه کنند چه مشکلی ایجاد می شود؟ در زندگی خانوادگی با شکست روبرو می شوند. مثلاً اگر تنها به زیبایی ظاهری یا ثروت همسر توجه شود.
- ۴- عقیده ی صاحب نظران در انتخاب همسر چیست؟ برخی از صاحب نظران معتقدند که افراد در انتخاب همسر باید به تناسب و همگونی خود با طرف مقابل توجه کنند. هر چه قدر افراد از نظر اعتقادات دینی، تحصیلات، اخلاق و روحیات و وضعیت خانوادگی با همدیگر هماهنگی داشته باشند، زندگی شان با دوام تر است.
- ۵- از دیدگاه اسلام برای انتخاب همسر به چه عواملی باید توجه کرد؟ از دیدگاه اسلام، مهم ترین عاملی که باید در همسرگزینی به آن توجه کرد، ایمان و اعتقادات دینی افراد است. اسلام همچنین بر اصالت خانواده تأکید کرده است، یعنی فردی که به عنوان همسر انتخاب می شود ریان در خانواده ای صالح و اهل ایمان و تقوا پرورش یافته باشد.
- ۶- مرز نقش خانواده ها در انتخاب همسر چیست؟ اگر امروزه جوانان همسر خود را با همفکری و حمایت خانواده ها انتخاب و از تجربه های آنان استفاده کنند، از بروز بسیاری از ناسازگاری ها جلوگیری می شود.
- ۷- از دیدگاه قرآن مهم ترین هدف ازدواج چیست؟ برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد است. زن و مرد یکدیگر را کامل می کنند و می توانند در کنار هم به کمال برسند.
- ۸- حدیث پیامبر در باره رفتار با خانواده چیست؟ بهترین شما کسی است که رفتار او با خانواده اش نیکوتر باشد. و من در نیکی به خانواده ام بهترین هستم.
- ۹- مهم ترین عواملی که موجب ناسازگاری زن و مرد می شوند کدام اند؟ الف) انتخاب نادرست همسر ب) برخی زن و شوهرها از حقوق و تکالیف خود در زندگی خانوادگی شتاخت کافی و شایستگی لازم را برای انجام تکالیف خانوادگی به دست آورده اند. ج) زن و مرد در دو خانواده و در دو محیط جداگانه تربیت و پرورش یافته اند د) بین افراد تفاوت های فردی وجود دارد ه) گاهی بین نقش هایی که فرد باید ایفا کند تعارض به وجود می آید.
- ۱۰- برخی از کارهایی که به سازگاری زن و شوهر کمک می کنند کدامند؟ الف) گذراندن آموزش های خانواده قبل از ازدواج ب) مشاوره با افراد دارای صلاحیت در زمینه ی همسرگزینی ج) رعایت اخلاق و آداب همسررداری د) گفت و گوی صمیمانه ی زن و شوهر برای حل مشکلات و پیدا کردن راه حل های مناسب.
- ۱۱- چند مورد از اخلاق و آداب همسررداری که رعایت آنها به سازگاری زن و شوهر کمک می کند را بنویسید؟ خوش خلقی- احترام گذاشتن به همسر و رعایت ادب - با الفاظ نیکو وی را صدا زدن - قدردانی کردن از ترحمات همسر- گذشت کردن بهانه جوئی نکردن و نادیده گرفتن مسائل بی اهمیت پذیرفتن اشتباه خود عذرخواهی کردن و جبران اشتباه.
- ۱۲- معایب تک فرزندی را بنویسید؟ به نظر صاحب نظران تک فرزندی چه پیامدهای نامطلوب فردی و اجتماعی دارد؟ الف) تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودکان کاهش می یابد، ب) در این خانواده ها کودکان از داشتن همپایری محروم می شوند و رقابت ها و پارتی ها و دعوای کودکان و همچنین (گو پرداری از رفتارهای خواهر و برادر شکل نمی گیرد و کودکان همواره با افراد بزرگسال ارتباط دارند. ج) از لذت ارتباطات وسیع تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم می شوند. د) فرزندان نیز از داشتن عمو و خاله و عمه محروم خواهند بود.
- ۱۳- طبق آیات ۲۳ و ۲۴ سوره اسرا وظایف فرزندان نسبت به پدر و مادر را بنویسید؟ الف) به پدر و مادر نیکی کنید،

ب) اگر یک از آن دو یا هر دوی آنان به سالتوردگی رسیدند و این در حالی است که ترد تو هستند کوچکترین سختی که نشاتگر تاراحتی و رنجش است به آنان مگو. ج) یا پرتاشگری آنان را از خود مران. د) تریبا و شایسته با آنان سخن یگو. ه) از سر عقوقت و دلسوزی با آنان مهربان و فروتن باش. و) یگو پروردگار! همان طور که مرا در کودکی پرورش دادند و با من مهربان بودند به آنان ترحم کن.

۱۴- طبق فرموده پیامبر پدر و مادر نسبت به فرزندان چه تکالیفی دارند ؟ به فرزندانتان احترام بگذارید و با آداب و روش پسنیده با آنها معاشرت کنید.

۱۵- چه عواملی موجب ناسازگاری والدین و فرزندان می شود؟ الف) گاه در مراحل از زندگی والدین و فرزندان انتظارات یکدیگر را برآورده نمی کنند زیرا ممکن است پدر و مادر تغییرات فرزندانشان که به سن بلوغ رسیده اند را جدی نگیرند.

ب) فرزندانشان در دوران زندگی حدی محیط ها و افراد دیگری به جز خانواده آشنا می شوند. این اختلاف ارزش ها و هنجارهای خانه یا سایر محیط ها ممکن است موجب ناسازگاری شود. ج) در جوامع صنعتی امروز پدر و مادر وقت کمتری را به گفت و گو با فرزندانشان توجوان خویش و گذراندن اوقات بیشتر با آنان اختصاص می دهند.

۱۶- چرا پدر و مادر حق دارند بر رفت و آمد فرزندان و معاشرت های آنها نظارت دقیق داشته باشند ؟ والدین معمولاً نسبت به رویه رو شدن جوانان یا محیط های دیگر حساس اند. آنها از این که بچه ها تجربه ی کافی ندارند و ممکن است به مشکلات اخلاقی دچار شوند نگران اند و حق دارند بر رفت و آمد فرزندان و معاشرت های آنها نظارت دقیق داشته باشند.

۱۷- چگونه می توان از بروز ناسازگاری های والدین و فرزندان جلوگیری کرد ؟ الف) اختلاف نظر و سلیقه والدین و فرزندان تا حدی قابل قبول است و اگر به خوبی مدیریت شود به رشد و کمال اعضای خانواده می انجامد در غیر این صورت به خانواده و جامعه آسیب می رساند.

ب) پدر و مادر موظف اند برای گفت و گو با فرزندانشان وقت بگذارند و یکسره خود را به کار و فعالیت های روزانه مشغول نکنند.

ج) ترتیب دادن جلساتی با حضور والدین و مشاوران خبره که در آن فرزندان و والدین بتوانند مسائل خود را بگویند مفید است.

۱۸- کاهش نرخ باروری در کشور ما چه پیامدهای نامطلوبی در آینده به وجود می آورد ؟ الف) خطر پیری و جایگزین نشدن جمعیت ب) کاهش نیروی جوان و کار ج) عدم رشد و توسعه اقتصادی. د) تشاطح جمعیت ه) آسیب های اخلاقی و تربیتی و) انقطاع نسل بشر

۱۹- خانواده ها هنگام رویه رو شدن با مشکلات چه وظایفی دارند ؟ در چنین مواقعی اعضای خانواده باید به خدا، صمیمیت و همکاری بین خود را بیشتر کنند و با در پیش گرفتن صبر و شکیبایی و دعوت یکدیگر به صبر، مشکلات و حوادث را مدیریت کنند و نگذارند که خانواده دچار بحران شود و آسیب ببیند.

۲۰- واژه " صله " و " ارحام " به چه معناست ؟ واژه ی صله از وصل گرفته شده و به معنای اتحاد و پیوستگی است و ارحام یعنی خویشان و نزدیکان.

۲۱- منظور از صله ارحام چیست ؟ این است که افراد به دیدار و بازدید خویشاوندان خود بروند و از حال یکدیگر خبر بگیرند... این دید و بازدیدها باید با مهر و محبت توأم باشد. کمک مالی به خویشاوندان نیز جز صله ارحام محسوب می شود.

۲۲- فواید صله ارحام برای خانواده ها چیست ؟ الف) مهر و محبت بین اقوام را زیاد می کند ب) از مشکلات یکدیگر با خبر می شوند ج) افزایش طول عمر و افزایش روزی د) پاک اعمال و دفع بلا ه) از لحاظ عاطفی و روانی اثرات مثبت زیادی دارد

*- وقتی خانواده ی به خوبی بتواند وظایف خود را انجام دهد، می توان از آن به عنوان خانواده ی یاد کرد. (متعادل)

* اولین گام در راه تشکیل یک خانواده ی متعادل و سالم است. (دقت در انتخاب همسر)

* یکی از عواملی که موجب سازگاری و آرامش در خانواده می شود انتخاب است. (صحیح همسر)

* در گذشته نقش بیشتری در همسرگزینی فرزندان خود داشتند. (خانواده ها)

* یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرمی و نشاط آن می شود وجود است. (فرزندان)

* زندگی خانوادگی، یک دوره طولانی یعنی از تا در بر می گیرد. (از دواچ پایان عمر)

* صله به معنای و است و ارحام یعنی و (اتحاد و پیوستگی - خویشان و نزدیکان)

۱- در باره ی پیدایش حکومت نظرات مختلفی وجود دارد آن ها را بیان کنید ؟ الف) برخی معتقدند عامل **زور و قدرت** نقش مهمی در فرمانروایی یک فرد یا گروه پر دیگران دارد. حکومت های چنگیز و تیمور مثال روشنی از نقش این عامل هستند
ب) برخی دیگر معتقدند که عامل **دفاع و حفاظت از اموال و سرزمین** متعلق به ساکنان یک منطقه، نقش مهمی در ایجاد حکومت ها داشته است
ج) برخی نیز می گویند مردم ساکن یک مکان به طور **داوطلبانه** با هم توافق می کردند که حکومتی را به وجود بیاورند و اداره ی جامعه ی خود را به دست گروه یا افرادی بسپارند.

د) در مقابل این دیدگاه ها، عده ای از صاحب نظران معتقدند همان طور که زندگی اجتماعی یک ضرورت است و انسان ها نمی توانند به تنهایی زندگی کنند و نیازهای مادی و معنوی خود را برطرف کنند. داشتن حکومت برای یک جامعه نیازی اساسی و یک ضرورت است.

۲- حکومتی که مادها تشکیل دادند جزء کدام گروه از عوامل پیدایش حکومت ها می باشد ؟ نظریه ای که معتقد است مردم ساکن یک مکان به طور داوطلبانه با هم توافق می کردند که حکومتی را به وجود بیاورند و اداره ی جامعه ی خود را به دست گروه یا افرادی بسپارند.
۳- چرا جامعه بد حکومت نیاز دارد و نمی تواند بدون وجود حکومت باقی بماند ؟ زیرا در زندگی اجتماعی نیازهای مشترکی پدید می آید و افرادی که در یک جامعه زندگی می کنند برای تنظیم امور خود به قوانین و مقرراتی نیاز پیدا می کنند. آنها همچنین برای اجرای قوانین و حل اختلافات و جلوگیری از تجاوز افراد به حقوق یکدیگر، برقراری امنیت و نظم، تقسیم امور مشترک و ایجاد هماهنگی میان فعالیت های مختلف جامعه، دفاع از هجوم دشمنان و حفظ سرزمینی که در آن زندگی می کنند و ... ناگزیرند حکومتی تشکیل دهند و اداره ی امور جامعه را به افرادی بسپارند.

۴- برخی از مهم ترین وظایف حکومت ها را بنویسید ؟ الف) وضع قوانین و مقررات لازم در امور مختلف و اجرای قوانین
ب) برقراری نظم و امنیت و رسیدگی به اختلافات و شکایات ها ج) تعلیم و تربیت، حفظ میراث فرهنگی، سیاست گذاری فرهنگی
د) عمران و آبادی کشور، ایجاد وسایل و امکانات لازم برای رفع نیازهای معیشتی، اجتماعی و اقتصادی مردم ه) ایجاد هماهنگی بین فعالیت ها و بخش های مختلف و و) دفاع از کشور و حفظ تمامیت ارضی ز) مدیریت منابع طبیعی و ثروت هایی که به عموم مردم تعلق دارد
۵- از نظر اسلام حق حاکمیت مطلق به چه کسی است ؟ در جهان بینی توحیدی اسلام، حق حاکمیت مطلق همه ی موجودات و پدیده های جهان فقط از آن خداست. انسان ها و همه ی موجودات دیگر تحت حاکمیت خدا قرار دارند و حکومت حق انحصاری خداوند است و با پیروی از دستورات الهی، به سوی کمال حرکت می کنند.

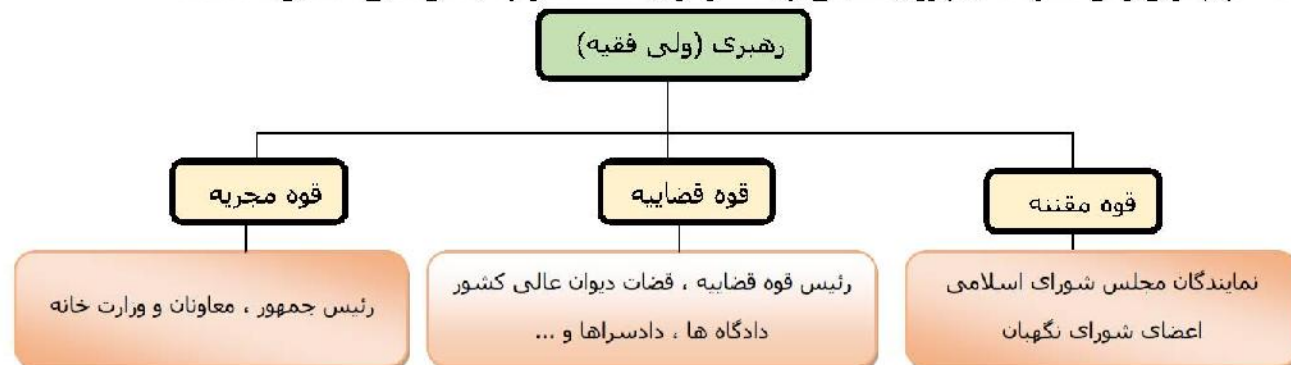
۶- جامعه ای که تحت حاکمیت قوانین الهی است چه ویژگی هایی دارد؟ استعدادهای انسان ها در پرتو شناخت حق شکوفا می شود. در چنین جامعه ای مالکیت و سلطه ی اقلیتی بر منابع و ثروت ها و امکانات عمومی و ظلم و تبعیض از میان می رود و عدالت حاکم می شود.
۷- خداوند در قرآن در سوره نساء آیه ۵۹ در باره حق حاکمیت الهی چه می فرماید ؟ ای کسانی که ایمان آورده اید، فرمان پرید از خدا و فرمان پرید از رسول و اولیای امور از خودتان و اگر در چیزی ستیزه کردید به خدا و رسولش باز گردید.
۸ خداوند در قرآن در باره حق حاکمیت الهی با توجه به سوره بقره آیه ۲۵۷ چیست ؟ خداوند ولی و سرپرست کسانی است که ایمان آورده اند، آنها را از ظلمت ها به سوی نور پیرون می برد. اما کسانی که کافر شدند، اولیای آنها طاغوت ها هستند که آنها را از نور به سوی ظلمت ها پیرون می برد. آنها اهل آتش اند و همیشه در آن خواهند ماند.

۹ از دیدگاه اسلام چه کسانی برای اجرای قوانین شایستگی دارند؟ فقط آن گروه از مردم شایستگی دارند به نیابت و وکالت از جانب خدا، مجری قوانین الهی باشند که هم از این قوانین آگاهی و به آن ایمان داشته باشند و هم از نظر تقوا و عدالت از دیگر مردم بالاتر باشند، در رأس این گروه، پیامبران الهی و سپس جانشینان آنها یعنی امامان معصوم (ع) قرار دارند و در غیاب آنان افراد صالح و متقی ادامه دهنده ی راه آنها هستند.

۱۰- چرا حق حاکمیت بر انسان ها از آن خداست ؟ (سوال فعالیت) زیرا خداوند آفریننده ی انسان و مالک حقیقی این جهان هستی است و از همه ی امور آگاهی دارد.

۱۱- در حکومت جمهوری اسلامی ایران کلمه ی جمهوری نشانگر چیست ؟ کلمه جمهوری اسلامی نشان می دهد که شکل این حکومت، جمهوری است و در آن حق انتخاب و مشارکت مردم در حکومت به رسمیت شناخته می شود.

- ۱۲- در حکومت جمهوری اسلامی ایران کلمه ی اسلامی نشانگر چیست ؟ کلمه ی اسلامی نیت ریعتی محتوای این حکومت اسلامی است و کشور با اصول و قوانین اسلامی اداره می شود. زمامداران آن نیز باید مومن و معتقد به اسلام و متعهد به اجرای آن باشند.
- ۱۳- از دیدگاه اسلام ولایت مختص چه کسی است ؟ از دیدگاه اسلام فقط خدای تواند پد اتسنن ها ولایت و حاکمیت داشته باشد. پیامبران و امامان معصوم (ع) نیز از طرق خداوند نمایندگی داشته اند که تا مردم را سرپرستی کنند.
- ۱۴- برطبق اصل پنجم قانون اساسی، در زمان غیبت امام زمان (عج) سرپرستی جامعه ی اسلامی بر عهده ی چه کسی است ؟ سرپرستی جامعه ی اسلامی بر عهده ی فقیه عادل و پا تقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است.
- ۱۵- مهم ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی چیست و قوای سه گانه از چه بخش هایی تشکیل شده اند؟

- ۱۶- چهار مورد از مهم ترین وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی را بنویسید. ؟ الف) تعیین سیاست های کلی نظام و نظارت بر حسن اجرای آنها ب) فرماندهی کل نیروهای مسلح ج) نصب و عزل و قبول استعفا ی ققهای شورای نگهبان، رئیس قوه قضاییه، رئیس سازمان صدا و سیما ی جمهوری اسلامی ایران و فرماندهان نیروهای نظامی، انتظامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ... د) عفو یا تخفیف مجازات محکومان در حدود موازین اسلامی.
- ۱۷- چرا تشکیل شوراهای اسلامی شهر و روستا در قانون اساسی مورد توجه قرار گرفته است ؟ از آنجا که نوع حکومت در کشور ما جمهوری اسلامی است و مردم در همه ی شئون حکومت نقش و مشارکت دارند.
- ۱۸- هدف از تشکیل شوراهای اسلامی چیست ؟ شوراهای اسلامی با هدف همکاری مردم برای پیشبرد پرتامه های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و عمرانی با توجه به شرایط و مقتضیات هر منطقه از کشور تشکیل می شوند. اعضای این شوراهارا مردم منطقه یا محل انتخاب می کنند.
- ۱۹- حکومت جمهوری اسلامی چه ویژگی هایی دارد؟ (فعالیت کتاب)
- الف) قانون اساسی که مادر همه قوانین است و هیچ قانونی برخلاف آن به تصویب نمی رسد. در کشور ما براساس احکام قرآن نوشته شده است. ب) امام خمینی (ره) بنیان گذار حکومت ما شخصیتی، روحانی، آگاه از دین اسلام، آشنا با امور مردم و جامعه ی خود بودند، به نمایندگی از طرق مردم حکومت اسلامی را در کشور ایجاد کردند.
- ۲۰- ویژگی های رهبر در حکومت جمهوری اسلامی کدام ند توضیح دهید ؟ (فعالیت کتاب)
- فقیه (اسلام شناس عادل و پا تقوا- آگاه به زمان- شجاع- مدیر و مدبر)
- * وجود حکومت یک امر و است.
 - * پس از پیروزی انقلاب اسلامی حکومت در یران تأسیس و جانشین حکومت شاهنشاهی شد. (جمهوری اسلامی)
 - * بنیان گذار حکومت جمهوری اسلامی ایران است. (امام خمینی (ره))
 - * دپس از پیروزی انقلاب اسلامی، بیش از درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی " آری " دادند (۹۸)
 - * مهم ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی آن است. (رهبری)
 - * سه قوه مقننه، قضاییه و مجریه تحت نظارت به اداره ی امور کشور می پردازند. (رهبری)
 - * رهبری جمهوری اسلامی ایران بر پایه ی است. (ولایت فقیه)
 - * ولایت به معنی است. (سرپرستی)

- ۱- وقتی نهاد حکومت در یک جامعه شکل می گیرد چه چیز پدید می آید؟ روابط متقابل بین مردم و حکومت پدید می آید.
- ۲- منظور از واژه ی "شهروندی" چیست؟ واژه ی شهروندی به روابط متقابل مردم و حکومت اشاره دارد. شهروندی ارتباطی است که افراد را به یک حکومت مشخص پیوند می دهد و در نتیجه برای فرد و حکومت حقوق و تکالیفی ایجاد می شود.
- ۳- منظور از حقوق شهروندان چیست؟ وظایف و تکالیف حکومت نسبت به مردم.
- ۴- حقوق و تکالیف شهروندی در کجا مشخص شده است؟ قوانین هر کشور به ویژه قانون اساسی آن، حقوق و تکالیف شهروندی را معین می کند.
- ۵- آیا حقوق و تکالیف شهروندی کشورها یکسان است؟ چرا؟ خیر- زیرا حقوق و تکالیف شهروندی هر کشور متناسب با قوانین آن کشور است و قوانین کشورها نیز با یکدیگر متفاوت است.
- ۶- حقوق شهروندی طیف وسیعی از کدام حقوق ها را شامل می شود؟ انواع حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی....
- ۷- چند مورد از انواع حقوق شهروندی بر پایه ی قانون اساسی جمهوری اسلامی کدامند؟ الف) حق برخورداری از عدالت قانونی ب) حق برخورداری از عدالت قضایی ج) حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی د) حق مشارکت سیاسی ه) حقوق فرهنگی
- ۸- عدالت قانونی یعنی چه؟ و اجرای آن چه نتیجه دارد؟ عدالت قانونی یعنی این که حکومت در وضع قوانین، اجرای قوانین و نظارت بر اجرای قوانین بین شهروندان تبعیضی قائل نشود.
- ۹- برقراری عدالت قانونی، از پایمال شدن حقوق انسان ها و بهره کشی ظالمانه ی عده ای از عده ی دیگر جلوگیری می کند.
- ۹- طبق فرمایش پیامبر رعایت نکردن کدام یک از حقوق شهروندی باعث نابودی است های پیشین شده بود؟ حق برخورداری از عدالت قانونی. امت های پیشین گرفتار و نابود شدند، زیرا وقتی اشراق آنها جرمی مرتکب می شدند آنها را از مجازات معاف می کردند، اما وقتی زیردستان آنها همان جرم را مرتکب می شدند آنها را به شدت مجازات می کردند.
- ۱۰- منظور از حق برخورداری از عدالت قضایی چیست؟ شهروندان حق دادخواهی دارند و هر کس می تواند به این منظور به دادگاه های صالح مراجعه کند. شهروندان حق دارند در همه ی دادگاه ها برای خود وکیل مدافع انتخاب کنند.
- ۱۱- حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی را توضیح دهید؟ هر شهروند حق دارد به آموزش و و پرورش، مراکز فرهنگی و ورزشی، آتش نشانی، پلیس و نظایر آن دسترسی آسان داشته باشد. شهروندان حق دارند در محیطی پاک و سالم و بدون آلودگی زندگی کنند و از خدمات و امکانات بهداشتی و درمانی مناسب به بهترین وجه برخوردار شوند.
- ۱۲- شهروندان در چه مواردی حق دارند از تأمین اجتماعی برخوردار شوند؟ بیکاری، معلولیت، پیری، بازنشستگی، بی سرپرستی، از کار افتادگی، حوادث.
- ۱۳- مشارکت سیاسی یعنی چه؟ یعنی این که هر شهروند بتواند در امور سیاسی جامعه دخالت کند و در سرنوشت کشور خود نقش داشته باشد.
- ۱۴- مشارکت سیاسی مردم از چه راه هایی صورت می گیرد؟ الف) شرکت در انتخابات ب) عضویت و همکاری در احزاب و انجمن های سیاسی ج) شرکت در راه پیمایی ها و تظاهرات
- ۱۵- طبق قانون اساسی مردم چه کسانی را به طور مستقیم و چه کسانی را به طور غیر مستقیم انتخاب می کنند؟ رئیس جمهور (رئیس قوه مجریه)، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و یا اعضای شورای شهر و روستا به طور مستقیم انتخاب می کنند. در برخی موارد نیز انتخاب به صورت غیر مستقیم و با واسطه صورت می گیرد. برای مثال در انتخاب رهبری، مردم اعضای مجلس خبرگان رهبری را انتخاب می کنند و به آنها رأی می دهند. سپس اعضای مجلس خبرگان که نمایندگان مردم هستند، رهبر را انتخاب می کنند.
- ۱۶- برخی از حقوق فرهنگی که در قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفته کدامند؟ حمایت از تشکیل خانواده و پاسداری از روابط خانوادگی، حمایت از تعلیم و تربیت شایسته، آزاد بودن استفاده از زبان های قومی و معلی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی. مهم ترین تکالیف شهروندی چیست

۱۷- مهم ترین تکالیف شهروندی چیست ؟ (الف) رعایت قانون و مقررات (ب) همکاری با دولت (ج) پرداخت مالیات و عوارض (د) دفاع از کشور (ه) تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران .

۱۸- نادیده گرفتن قانون یا سرپیچی از آن چه اثراتی دارد ؟ موجب اختلال و هرج و مرج در جامعه می شود .

۱۹- چه موقع قانون جایگاه واقعی خود را در جامعه پیدا می کند؟ قانون وقتی جایگاه واقعی خود را در جامعه پیدا می کند که همه ی افراد ، اعم از کارگزاران و مسئولان و مردم ، آن را رعایت کنند و به آن پایبند باشند .

۲۰- برنامه ها و اقدامات عمرانی ، اقتصادی و اجتماعی حکومت ها چه زمانی ثمر می دهد و به هدف می رسد؟ زمانی که شهروندان نسبت به پیشرفت کشور دلسوز و حساس باشند و با دولت مشارکت و همکاری کنند .

۲۱- سخن رهبر در نوروز ۹۴ در باره همکاری مردم و دولت را بیان کنید؟ دولت کارگزار ملت است و ملت کارفرمای دولت است . هر چه بین ملت و دولت عمیقیت بیشتر و همدلی بیشتری باشد ، کارها بهتر پیش خواهد رفت .

۲۲- مالیات چیست؟ مبلغی است که شهروندان بر اساس قانون و به صورت بلا عوض به دولت پرداخت می کنند تا صرف هزینه های عمومی کشور شود .

۲۳- عوارض چیست؟ با مثال ؟ مبلغی است که شهروندان در مقابل دریافت خدماتی از دستگاه های اداری و دولتی ، به آنها می پردازند . برای مثال ، پولی که بابت امتیاز کتور آب و برق ، صدور گواهینامه ی رانندگی ، عبور از پل گراه ها یا وارد کردن کالا به کشور و مانند آن پرداخت می شود .

۲۴- هدف از تشکیل نیروهای نظامی و انتظامی چیست ؟ تأمین امنیت کشور و حراست از مرزها و حفظ تمامیت ارضی .

۲۵- برای حفظ آمادگی دفاعی و ادای تکلیف دفاع از کشور توسط شهروندان چه کارهایی انجام می گیرد؟ عضویت در سازمان بسیج و انجام خدمت سربازی توسط پسران .

۲۶- قانون اساسی در رابطه با تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران چه می گوید ؟ هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله ی ضرر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد . به عبارت دیگر ، شهروندان مجاز نیستند برای استفاده از حقوق خود به منافع عمومی زیان برسانند و حقوق دیگران را ضایع کنند .

۲۷- رعایت نکردن سرعت مجاز در جاده ها ، برخلاف کدام تکلیف شهروندی است ؟ تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران .

۲۸- قانون اساسی در باره ی امر به معروف و نهی از منکر چه می گوید؟ در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر ، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه ای همگانی و متقابل بر عهده ی مردم تسبیح به مردم و مردم تسبیح به دولت . شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می کند .

*- قوانین هر کشور به ویژه آن ، حقوق و تکالیف شهروندی را معین می کند . (قانون اساسی)

*- در انتخابات مردم ممکن است یا باشند . (انتخاب کننده (انتخاب شونده)

*- بخشی از درآمدهای دولت از راه و تأمین می شود . (مالیات عوارض)

*- دفاع از کشور در مقابل دشمنان در زمان صلح و جنگ تکلیف همه ی است . (شهروندان)

*- از جمله حقوق و تکالیفی که هم حق و تکلیف مردم و هم حق و تکلیف حکومت است ، می باشد . (امر به معروف و نهی از منکر)

- ۱- بهره وری چیست؟ بهره وری یعنی کار درست را با روش درست انجام دهیم (کارایی و اثر بخشی).
- ۲- بهره وری با چه قدماتی ارتباط دارد؟ بهره وری با صرفه جویی، انجام دادن کارها به صورت آگاهانه و عاقلانه، جلوگیری از زیاده روی و اسراف و اتلاف منابع، استفاده ی صحیح از امکانات و نعمت های الهی، کاهش هزینه ها و ماندن آن ارتباط دارد.
- ۳- برای اینکه در کارها بهره وری بیشتری داشته باشیم چه کارهایی باید انجام دهیم؟ الف) از بین کارهای ممکن، بهترین کار را انجام دهیم و بهترین هدف را انتخاب کنیم. ب) آن کار را با بهترین روش انجام دهیم و بهترین وسیله را برای رسیدن به هدف انتخاب کنیم.
- ۴- دو حدیث بیان کنید که به بهره وری در امور تأکید دارد؟
الف) پیامبر اکرم(ص) فرمود: "خداوند دوست دارد اگر کسی از شما کاری انجام می دهد، آن را محکم و بی عیب انجام دهد".
ب) امام علی(ع) فرمود: "قردی که به کاری بی اهمیت بپردازد، امور مهم تر را تیره ساخته است".
- ۵- نمونه هایی از تفکر بهره وری در زندگی مردم در روزگار گذشته را نام ببرید؟ ابداع و حفر قنات، ذخیره کردن آب در آب (تبارها)، خشک کردن و ذخیره ی محصولات کشاورزی و تعاون و همیاری در امور کشاورزی.
- ۶- بهره وری چگونه نگرشی است؟ بهره وری یک نگرش نسبت به زندگی است. نگرشی که براساس آن، انسان می کوشد هوشمندانه کار کند، بجه کارگیری روش های عاقلانه، بهتر به اهداف مادی و معنوی خود برسد و بهترین نتیجه را به دست آورد.
- ۷- نقش فرهنگ در افزایش بهره وری یک جامعه چگونه است؟ فرهنگ، نقش مهمی در افزایش بهره وری یک جامعه دارد. اگر بهره وری در فعالیت های مختلف به صورت ارزش در بیاید، جامعه از نظر مادی و معنوی پیشرفت می کند.
- ۸- با مراجعه به برخی از احادیث عوامل مؤثر در بهره وری را بنویسید؟ (پاسخ فعالیت) الف) اهمیت دادن به کار ب) مشورت ج) میانه روی د) تقوا ه) نظم در کار و) برنامه ریزی
- ۹- هریک از هنجارهای زیر در جامعه چگونه از بهره وری جلوگیری می کند و در تضاد با آن است. توضیح دهید؟
* مهمانی ها، مجالس و جشن های متصل و پرهزینه: اسراف و صرفه جویی نکردن
* مدگرایی و چشم و هم چشمی در خرید لباس به جای تمیز و ساده پوشی: زیاده روی و صرفه هزینه های بی مورد
* نداشتن برنامه ی مناسب برای اوقات فراغت و تفریح: استفاده نکردن از زمان، بی نظمی.
* ورزش نکردن و پر خوری: از بین رفتن سلامتی، ایجاد بیماری و صرف هزینه.
- ۱۰- چند راهکار مهم برای افزایش بهره وری در زندگی چیست؟ الف) استفاده از وقت و زمان ب) نظم و ترتیب در کارها ج) اصلاح عادت های غلط مصرفی د) انجام دادن کارها از روی آگاهی ه) تنظیم جدول بودجه ی اقتصادی
- ۱۱- بری اینکه وقت تلف نشود و زمان را از دست ندهیم چه باید کرد؟ باید برنامه و اولویت بندی مناسب داشته باشیم و از وقت درست استفاده کنیم.
- ۱۲- نظم و ترتیب و تضباط در کارها یکی از راه های افزایش بهره وری در زندگی است در این رابطه توضیح دهید؟
وسایل و لوازمی که با آنها در محیط های مختلف سروکار داریم، باید مرتب و منظم باشند. ساعت مقرر و سرکار حاضر شدن و با برنامه ریزی به کارها رسیدگی کردن موجب افزایش بهره وری می شود.
- ۱۳- صرفه جویی چیست؟ صرفه جویی کم مصرف کردن نیست بلکه مصرف درست و به اندازه است. برای مثال برخی خانواده ها در خرید نیازهای زندگی یا پرگزاری مهمانی ها و تهیه غذا اسراف یا زیاده روی می کنند و اغلب، بخشی از مواد غذایی را دور می ریزند.

۱۴- انجام دادن کارها از روی آگاهی چگونه باعث افزایش بهره‌وری می‌شود؟ یا کسی دانش و مهارت لازم برای هر کار، یادگیری کار ما بیشتر می‌شود و کمتر اشتباه می‌کنیم. همچنین برخی از مواد و وسایل به دلیل ناآگاهی افراد، از روش‌های درست نگه‌داری می‌کنیم. برای مثال اگر شیوه‌ی صحیح شست و شوی یک لباس یا نگهداری مواد غذایی را ندانیم، زودتر از بین می‌روند یا غیر قابل استفاده می‌شوند.

۱۵- منظور از تنظیم جدول بودجه اقتصادی چیست؟ تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه‌های (دخل و خرج) ماهانه افراد یا خانواده نوشته می‌شود و همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره‌وری است.

۱۶- دلیل بیاورید: الف) آیا سطح بهره‌وری دانش‌آموزی که کیف یا کمد لوازم تحریرش شلوغ و نامرتب است، پایین می‌رود؟ چرا؟ (فعالیت کتاب) **پله:** چون نداشتن نظم، ترتیب و انضباط در کارها باعث هدر رفتن وقت و زمان و در نتیجه پایین آمدن بهره‌وری می‌شود.

۱۷- منظور از تنظیم بودجه‌ی خانواده چیست؟ تنظیم این بودجه چه فایده‌ای دارد؟ توضیح دهید؟
تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه‌های (دخل و خرج) ماهانه افراد یا خانواده نوشته می‌شود و همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره‌وری است.

مخارجی که شما انجام می‌دهید کنترل شده‌تر می‌شود. اندوخته‌های مالی بهتر مدیریت می‌شود. هزینه‌های غیر ضروری حذف می‌شوند. عادت مصرفی افراد را عوض می‌کند.

۱۸- یکی از عادت‌های غلط بعضی از دانش‌آموزان مصرف نادرست و بی‌رویه‌ی کاغذ است. چند راهکار برای بهره‌وری در مصرف کاغذ پیشنهاد کنید و توفیق کنید که آن راهکارها عملی شوند؟

استفاده از پشت و روی برگه‌ها - تسویه دانش‌آموزان به درست کردن کاردهایی از کاغذهای باطله - استفاده از برگه‌های ناتمام به عنوان چرک‌نویس - نصب سطل زباله مخصوص کاغذهای باطله و جمع‌آوری آن برای بازیافت.

* بهره‌وری یک نگرش نسبت به است. (زندگی)
* صرفه‌جویی کم مصرف کردن نیست بلکه مصرف است. (درست و به اندازه)

درس ۲۴ (اقتصاد و بهره‌وری)

تهیه کننده: علیرضا اسمعیلی

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول

۱- منظور از فعالیت اقتصادی چیست؟ هر جامعه‌ای برای ادامه زندگی و رفع نیازهای خود ناگزیر است از منابع طبیعی استفاده کند و ابزار و وسایل مورد نیاز خود را تولید کند. به این کار فعالیت اقتصادی گفته می‌شود.

۲- رابطه‌ی اقتصادی بین افراد چگونه شکل می‌گیرد؟ افراد در فعالیت‌های تولید، توزیع و مصرف، به طور مداوم با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و به این ترتیب، نوعی از روابط انسانی، یعنی رابطه اقتصادی بین افراد شکل می‌گیرد.

۳- رابطه‌ی اقتصادی با چه هدفی صورت می‌گیرد؟ با هدف تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات پدید می‌آید و حقوق و مقرراتی نیز بر آن حاکم می‌شود.

۴- چه عاملی سبب پیدایش سازمان‌ها و موسسات بانکی و پولی شده است؟ در چرخه تولید، توزیع و مصرف "پول و شکل‌های مختلف آن" به عنوان واسطه بین بخش‌ها ارتباط برقرار می‌کند. پر همین اساس، سازمان‌ها و موسسات بانکی و پولی در جامعه به وجود می‌آیند.

۵- منظور از نهاد اقتصاد چیست؟ مجموعه فعالیت‌ها و روابطی که حول تولید و توزیع و مصرف کالاها و خدمات و بر اساس قواعد و مقررات خاص در یک جامعه شکل می‌گیرد، نهاد اقتصاد را به وجود می‌آورد.

۶- برای افزایش بهره‌وری اقتصادی چه باید کرد؟ باید بهره‌وری را در تولید و توزیع افزایش دهیم و الگوی مصرف را نیز عقلانی کنیم.

۷- چگونه می توان بهره وری در تولید ، یا توزیع یک کالا را افزایش داد ؟ باید در نهاده ها یا فرایندها تغییرات مطلوبی به وجود بیاوریم .

۸- منظور از نهاده ها یا ورودی چیست ؟ (الف) منابع طبیعی ، معدن ، مواد خام و انرژی و ...

(ب) نیروی کار (مدیر، متخصصان ، کارکنان ، کارگران و ...) (ج) سرمایه (پول ، زمین ، کارخانه ، تجهیزات و ماشین آلات ، ساختمان ...) (د) سایر هزینه ها (مالیات ، تحقیقات و ...)

۹- به نظر شما ، اگر میزان هزینه های تولید (نهاده ها) را افزایش دهیم و به همان میزان تولید افزایش یابد ، باز هم می توانیم ادعا کنیم بهره وری اتفاق افتاده است ؟ خیر زیرا اتفاق خاصی نمی افتد چون قیمت تمام شده کالا بالا بوده و گران به دست مصرف کننده می رسد در نتیجه از یک طرف باعث کاهش علاقه مردم به خرید آن کالا شده و از طرف دیگر زمینه واردات نوع خارجی آن کالا بیشتر می شود.

۱۰- جایگاه تولید در اسلام را بنویسید ؟ از منظر اسلام اقتصاد و تولید وسیله اند نه هدف در واقع ، تولید وسیله ای است که انسان از طریق آن نیازهای ضروری خود را رفع می کند و به مسائل مهم تر می پردازد .

۱۱- سیاست دو گانه کشور های قدرتمند صنعتی در بهره برداری از طبیعت و منابع طبیعی را بنویسید ؟ کشورهای صنعتی امروز سعی می کنند از طبیعت و منابع طبیعی خود محافظت کنند اما با تبلیغات و تحت تأثیر قرار دادن مردم دیگر کشورها ، مصرف گرایی را که موجب تخریب محیط زیست می شود ، تشویق می کنند .

۱۲- در دنیای امروز تولید با چه هدفی انجام می گیرد ؟ با هدف کسب سود بیشتر انجام می گیرد و سودجویان می پندارند بشر باید بر طبیعت غلبه کند و هرگونه دخل و تصرفی در آن مجاز است .

۱۳- آیا افزایش تولید به هر روش و به هر قیمتی مجاز است ؟ چرا ؟ خیر افزایش تولید و فعالیت های اقتصادی اگر به محیط زیست لطمه بزند با اصول بهره وری سازگار نیست ، زیرا نابودی و تخریب طبیعت ، خود هزینه های مجدد و مشکلات جبران ناپذیری برای ما به وجود می آورد .

۱۴- بهره وری سبز به چه چیز تأکید می کند ؟ بهره وری سبز به افزایش بهره وری همراه با حفظ محیط زیست تأکید می کند .

۱۵- منظور از بهره وری سبز چیست ؟ یعنی استفاده از ابزارها ، روش ها و فناوری های مختلف به طوری که تأثیرات مضر و منفی فعالیت های صنعتی و اقتصادی بر محیط زیست به حداقل ممکن برسد .

۱۶- وضعیت بهره وری در کشور ما چگونه است ؟ وظیفه ما در این رابطه چیست ؟ کشور ما در مقایسه با برخی از کشورها از نظر وضعیت بهره وری وضعیت چندان مطلوبی ندارد . بنابراین همه ما موظفیم با برنامه ریزی صحیح ، تکرش بهره وری را در همه ی امور و فعالیت های بخش های مختلف اقتصادی (کشاورزی ، صنعت و خدمات) ترویج کنیم و به کار بگیریم .

۱۷- وظیفه ی سازمان ملی بهره وری ایران چیست ؟ در زمینه ی وضعیت بهره وری و چگونگی راه های افزایش آن در بخش های مختلف اقتصادی کشور مطالعه ، سیاست گذاری و نظارت می کند .

۱۸- کشور ما به توصیه ی چه کسی و چرا سیاست اقتصاد مقاومتی را در پیش گرفته است ؟ مقام معظم رهبری زیرا پس از انقلاب اسلامی کشورهای سلطه گر و قدرت های بزرگ اقتصادی که با وقوع انقلاب اسلامی ، منافع خود را در خطر می دیدند مشکلاتی مانند جنگ تعمیلی ، تحریم اقتصادی و ... را بر سر راه ما قرار دادند تا از پیشرفت کشور ما جلوگیری کنند (این مخالفت ها تا امروز ادامه دارد و آنها سعی می کنند ایران را از نظر اقتصادی شکست بدهند .

۱۹- اقتصاد مقاومتی یعنی چه ؟ یعنی در شرایط سخت بتوانیم کمترین اتلاف هزینه را داشته باشیم ، روی پای خود بایستیم ، از تولید ملی حمایت کنیم ، از اسراف بپرهیزیم و از منابع و اسکنات حداکثر استفاده را بکنیم .

۲۰- همفکری کنید و بگویید شما دانش آموزان از چه راه هایی می توانید به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در کشور کمک کنید . حداقل سه راه پیشنهاد کنید ؟ (الف) استفاده از تولیدات داخلی (ب) صرفه جویی در مصرف لوازم مدرسه ، جلوگیری از اسراف (ج) دور نریختن وسایلی که هنوز قابلیت استفاده دارند (د) تصب سطل های زباله و جمع آوری کاغذ های پاطله برای بازیافت .

- *- تولید ممکن است تولید یا باشد .
(کالا - خدمت)
- *- در چرخه ی تولید ، توزیع و مصرف ، به عنوان واسطه بین بخش ها ارتباط برقرار می کند .
(پول و شکل های مختلف آن)
- *- در اقتصاد ، بهره وری را نسبت به تعریف کرده اند .
(ستانده ها داده ها)
- *- از منظر اسلام ، اقتصاد و تولید نه
(وسیله اند - هدف)
- *- در دنیای امروز ، تولید با هدف کسب بیشتر انجام می گیرد .
(سود)
- *- بهره وری سبز به افزایش بهره وری همراه با حفظ تأکید می کند .
(محیط زیست)
- *- محور اصلی اقتصاد مقاومتی است .
(بهره وری)